

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av ellagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Det föreslås att i ellagen görs de ändringar som behövs för att de direktiv som ingår i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och gäller elförsörjning och elsäkerhet skall kunna genomföras i Finland. De materiella bestämmelser som ingår i direktiven skall i regel genomföras genom författningar och föreskrifter på lägre nivå, men i ellagen skall stadgas om verksamhetsbegränsningar och om vilka befogenheter de som övervakar elsäkerheten har samt om nödvändiga rättigheter och skyldigheter. I propositionen ingår dock inte de ändringar som det s.k. lågspänningsdirektivet, som skall tillämpas först från och med den 1 januari 1994, förutsätter.

I detta nu kan elverkstillstånd endast beviljas finska medborgare eller inhemska samfund eller anstalter. I propositionen föreslås att denna begränsning slopas.

För att direktivet om begränsning av användningen av petroleumprodukter i kraftverk skall kunna genomföras föreslås att ellagen ändras så att användningen av petroleumprodukter i kraftverk blir beroende av tillstånd och att om tillståndet skall stadgas genom förordning. Tillstånd skall beviljas av handels- och industriministeriet under de förutsättningar och på de villkor som bestäms i direktivet.

De ändringsförslag som gäller elsäkerheten hänför sig närmast till övervakningen och besiktningen av elmateriel. Medlen för övervakningen av elmaterielens säkerhet blir mångsidigare. På produkter som framställs inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som införs från detta område skall sådana förfaranden som nämns i direktiven tillämpas.

De varierar från sådan försäkran om att fordringarna uppfylls som tillverkaren tillhandahåller till typbesiktning, som utförs av ett inhemskt eller utländskt besiktningsorgan, beroende på till vilket direktivs tillämpningsområde elmaterielen hör. Enligt propositionen kan också ett märke som anger att fordringarna uppfylls tas i bruk. Övervakningen skall också omfatta exporten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Enligt propositionen kan obligatorisk förhandsbesiktning av elmateriel fortfarande i Finland tillämpas på elmateriel som omfattas av lågspänningsdirektivet fram till den 1 januari 1994 i enlighet med det undantag som ingår i EES-avtalet. Marknadsövervakningen behöver inte utökas i någon högre grad förrän lågspänningsdirektivet genomförs. De förfaringsätt som marknadsövervakningen i fråga om elmateriel kräver sedan EES-avtalet har trätt i kraft har beaktats i propositionen. Marknadsövervakningen skall fortfarande skötas av Elinspektionscentralen.

Det föreslås dessutom att i ellagen skall ges möjlighet att genom förordning begränsa lagens tillämpningsområde. En begränsning kan komma i fråga närmast i sådana fall, då genomförandet av en bestämmelse enligt EES-avtalet hänför sig till ett område som täcks av flera lagar och då bestämmelser som behövs för att elsäkerheten skall kunna säkerställas har utfärdats med stöd av någon annan lag än ellagen.

Lagen avses träda i kraft vid samma tidpunkt som EES-avtalet. Om tidpunkten för ikraftträdandet skall stadgas genom förordning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	2. Direktivens förhållande till gällande lagstiftning samt föreslagna ändringar	12
1. Nuläget	3	2.1. Elförsörjning	12
1.1. Elförsörjning	3	2.2. Elsäkerhet	12
1.1.1. Lagstiftning	3	2.2.1. Direktiven och ellagens tillämpningsområde	12
1.1.2. Praxis	3	2.2.2. Förhandskontroll av elmateriel ...	13
1.1.3. I EES-avtalets bilagor nämnda direktiv som gäller elförsörjning	4	Allmänt	13
1.2. Elsäkerhet	5	Testnings- och besiktningsorgan ..	13
1.2.1. Lagstiftning	5	Myndigheternas övervakning	14
1.2.2. Praxis	6	2.2.3. Marknadskontroll	14
Elsäkerhetsövervakningens organisation samt verksamhetens finansiering	6	2.2.4. Produktansvar	15
Standardernas position i elsäkerhetsövervakningen	7	3. Propositionens ekonomiska och organisatoriska verkningar	16
Besiktning av elmateriel och hissar	7	4. Ärendets beredning	16
Elsäkerhetens nivå i Finland	8	5. Samband med internationella fördrag	17
1.2.3. I EES-avtalets bilaga nämnda direktiv som gäller elsäkerhet	8	DETALJMOTIVERING	18
Kontroll av produkter	8	1. Motivering till lagförslaget	18
Direktiv som uttryckligen gäller elmateriel	9	2. Ikraftträdande	22
Vissa andra direktiv som även gäller elmateriel	10	LAGTEXT	23
Produktansvarsdirektivet	11	BILAGA	26

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget

1.1. Elförsörjning

1.1.1. Lagstiftning

Den gällande ellagen (319/79) trädde i kraft den 1 januari 1980 och genom den upphävdes 1928 års lag angående elektriska anläggningar (167/28). Ellagen reglerar elproduktionen, elöverföringen, elförsäljningen och elsäkerheten. Ellagen har ändrats fyra gånger. Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av ellagen ingår i elförordningen (925/79).

Genom ellagen skapades ett lagstadgat planeringssystem både på riksomfattande och regional nivå. Elverksverksamheten och likaså byggande av de viktigaste kraftverken och elöverföringsanläggningarna blev beroende av tillstånd.

Det lagstadgade planerings- och tillståndssystemet för elförsörjningen blev dock för tungrott med tiden. Genom den lagändring som trädde i kraft vid ingången av april 1989 (59/89) slopades stamplanen för elförsörjningen och elförsörjningsdelegationen. Det regionala planeringssystemet för elförsörjningen kvarstod, men också det luckrades upp. Efter lagändringen krävs byggnadstillstånd endast för kraftverk med en effekt på minst 250 MW (megawatt). Tillstånd beviljas av statsrådet. Tillstånd enligt ellagen behövs dock inte för kärnkraftverk, vattenkraftverk och elimport och elexport, utan det finns speciella lagar som gäller detta.

Projekt som gäller kraftverk under 250 MW och elöverföringsanläggningar skall ingå i regionplanen för elförsörjningen eller också skall en anmälan om dem göras till handels- och industriministeriet. Om ministeriet anser att projektet inte bör genomföras på angivet sätt, kan ministeriet inleda förhandlingar om projektet med byggherren och regionkommissionen.

För att ett elverk skall få bedriva verksamhet krävs tillstånd av handels- och industriministeriet (elverktillstånd). Enligt ellagen är ett elverk ett företag eller en inrättning, som producerar eller överför elektricitet eller levererar sådan för annat än eget bruk. Såsom elverk betraktas likväl inte en sådan inrättning som närmare definieras i elförordningen och

som är av ringa betydelse för den allmänna elförsörjningen.

Tillstånd kan beviljas en finsk medborgare eller ett inhemskt samfund eller en inhemsk anstalt för 15—40 år. Tillstånd beviljas, om elverket överensstämmer med de av statsrådet godkända allmänna målen för elförsörjningen och sökanden har förutsättningar att handha elverket i enlighet med ellagen och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser. Ministeriet kan således inte tillämpa ändamåls-enlighetsprövning vid beviljande av tillstånd.

Förutsättningarna för beviljande av tillstånd är att 1) elverket har en i huvudsakssyssla anställd driftsledare och en ledare av elarbeten som uppfyller bestämda behörighetsvillkor och att 2) elverket organisatoriskt, tekniskt och ekonomiskt förmår sköta den elförsörjningsuppgift som tillståndet gäller.

Till elverktillståndet kan fogas de villkor som krävs för samarbete och planering inom elförsörjningen och för elsäkerheten. Ministeriet kan återkalla elverktillståndet, om elverket inte iakttar ellagen eller med stöd av den utfärdade bestämmelser och inte inom utsatt tid har avhjälpt bristfälligheterna.

1.1.2. Praxis

Inom energiförsörjningen i Finland sköter distributionselverken om eldistributionen till flertalet elförbrukare. Till elverkens kundkrets, som omfattar närmare 2,7 milj. kunder, hör samtliga hushåll, företag och offentliga inrättningar i landet, med undantag av de största processindustrierna, som är kunder hos kraftbolagen. Det finns ca 130 distributionsverk i Finland. I städerna har elverken i allmänhet utvecklats till energiverk i och med att de som en väsentlig uppgift vid sidan av anskaffning och distribution av elektricitet också sköter anskaffning och distribution av fjärrvärme och under senaste tid även av naturgas till fastigheter och företag inom sitt verksamhetsområde.

Distributionselverken skaffar den elektricitet som de distribuerar till sina kunder antingen av sina egna kraftverk eller, vilket är vanligare, köper den av kraftbolag som fungerar som partiförsäljare eller av industriföretag i områ-

det. Kraftbolagens huvudsakliga verksamhet är att producera, importera och transmittera elektricitet samt att bedriva partiförsäljning. Kraftbolagen kan uppdelas i statsägda kraftbolag samt andra kraftbolag, som ägs av industrin, distributionssverken och statens kraftbolag.

År 1991 var den totala elförbrukningen i Finland ca 63 terawattimmar (= miljarder kilowattimmar). Industrin svarar för över hälften av elförbrukningen. Under 1980-talet har den totala förbrukningen ökat med i medeltal 5 % per år.

Elanskaffningen i Finland baserar sig på den produktionskapacitet som finns i landet. El importeras från Ryssland och Sverige samt sporadiskt även i någon mån från Norge. Av elförbrukningen 1990 täcktes 83 % med egen produktion och 17 % med importerad elektricitet.

Största delen, dvs. ca 76 %, av stamnätet i Finland, som omfattar 400, 220 och 110 kilovolts ledningar, ägs av statens kraftbolag. De ledningsförbindelser till grannländerna som ingår i stamnätet ägs av Imatran Voima Oy.

1.1.3. I EES-avtalets bilagor nämnda direktiv som gäller elförsörjning

Enligt planerna skall Europeiska gemenskapernas (EG) inre marknad på energiförsörjningens område genomföras i tre steg. Det första steget som omfattar de s.k. transitdirektiven som gäller förmedling av elektricitet och naturgas och det s.k. transparensdirektivet som gäller öppenheten beträffande prisen på naturgas och elektricitet har redan genomförts. Det andra steget går ut på att upphäva de monopol som gäller elproduktion och byggande av elnät. För att öppenheten skall bli större bör vertikalt integrerade företag skilja åt administrativa funktioner, produktion, transmission och distribution. Samma förfaringssätt användes redan då telekommunikationsmarknaden frigjordes. I de bestämmelser som kommissionen föreslår ingår också Third Party Access principen, som föreslås bli tillämpad i begränsad utsträckning. Det innebär att transmissions- och distributionssverken kan utnyttja näten mot en skälig ersättning och inom gränserna för den lediga kapaciteten. Dessutom kan omfattningen av distributionsverkens rättigheter fastställas och offentliga skyldigheter

åläggas dem. Avsikten är att Third Party Access principen skall utvidgas ytterligare under marknadens tredje steg.

Av de direktiv som nämns i EES-avtalets bilaga IV, som gäller energi, berörs elförsörjningen av transparensdirektivet, som gäller öppenheten beträffande prisen, och transitdirektivet, som gäller förmedling av elektricitet, samt direktivet om begränsning av användningen av olja vid elproduktion. De två förstnämnda direktiven hänför sig till skapandet av en inre energimarknad.

Rådets direktiv om begränsning av användningen av petroleumprodukter i kraftverk (75/405/EEG, oljedirektivet) antogs 1975. Avsikten med direktivet är att förbättra säkerheten i elförsörjningen genom att användningen av petroleumprodukter i kraftverk begränsas och att elektricitet produceras ekonomiskt från olika primära energikällor. För byggande av nya kraftverk som uteslutande eller väsentligen använder oljebränslen samt för konvertering av befintliga kraftverk till att använda sådana bränslen krävs enligt direktivet tillstånd i förväg av medlemsstatens myndigheter som är ansvariga för kraftverket.

Tillstånd får medges endast i följande fall:

- om kraftverket har en effekt som understiger 10 megawatt eller är avsett uteslutande för toppbelastnings- eller reservändamål,

- om petroleumprodukter används uteslutande för att tända förbränningen av andra produkter eller som stödbränsle,

- om petroleumbränslet är en restprodukt som inte kan användas mer effektivt för andra ändamål,

- om försörjningen med andra bränslen inte kan säkerställas eller om deras användning inte kan komma i fråga på grund av ekonomiska eller tekniska skäl eller av säkerhetsskäl,

- om speciella skäl som hänför sig till skyddet av miljön nödvändiggör användning av petroleumprodukter i ett kraftverk.

Innan tillstånd lämnas skall tillståndsmyndigheten bestämma om kraftverket skall byggas så att kol kan användas som ersättningsbränsle. Varje tillstånd skall anmälas till kommissionen.

Rådets direktiv om transitering av elektricitet genom kraftledningsnät (90/547/EEG, transitdirektivet) gäller överföring av elektricitet via tredje parts nät. Det gäller överföring i högspänningsnät då överföringen hänför sig till handel med el som sträcker sig över en tid av

minst ett år. Överföringen skall börja eller sluta inom gemenskapen och överföringen skall överskrida minst en nationsgräns inom gemenskapen.

Parter är de elbolag i varje land som är ansvariga för överföringen inom landets territorium. Transiteringsvillkoren skall vara opartiska och skäliga och de får inte äventyra försörjningstryggheten. Vid överföringen bör användningen av reservkraftskapacitet och en effektiv drift av existerande system beaktas så effektivt som möjligt. Bestämmelserna gäller de i direktivet nämnda kraftledningsnäten och de samfund som ansvarar för dem. Enligt EES-direktivets energibilaga gäller direktivet Imatran Voima Oy:s och Teollisuuden Voimansiirto Oy:s högspänningsnät i Finland.

De samfund som ansvarar för kraftledningsnäten åläggs att till EG-kommissionen och berörda nationella myndigheter anmäla varje begäran om transitering som gäller elleverans under en tid av minst ett år samt att inleda förhandlingar om villkor för den begärda eltransiteringen. Kommissionen och berörda nationella myndigheter skall också underrättas om att ett transiteringskontrakt har ingåtts eller att förhandlingarna har misslyckats.

Om avtalsförhandlingarna blir resultatlösa kan detta leda till förfaranden enligt gemenskapsrätten.

Rådets direktiv om ett gemenskapsförfarande för att främja öppenheten beträffande prissättningen på gas och el levererad till industriella slutanvändare (90/377/EEG, transparensdirektivet) förutsätter att företag som levererar gas eller el till industriella slutanvändare underrättar EG:s statistikkontor Eurostat om priserna på gas och el, det prissättningssystem som tillämpas samt en fördelning av förbrukarna och förbrukade energikvantiteter. Två gånger i året offentliggör Eurostat i allmän form priserna på gas och el för industriella förbrukare samt prissättningssystemen. Eurostat får dock inte röja upplysningar som kan klassificeras som affärshemligheter. Enligt ett protokoll om statistik, vilket ingår i EES-avtalet, bör de upplysningar som direktivet förutsätter lämnas senast från och med år 1995.

Utöver av de direktiv som nämns i EES-avtalets energibilaga berörs elförsörjningen också av *rådets direktiv om etableringsfriheten och friheten att etablera sig som egenföretagare inom sektorerna el-, gas-, vatten- och sanitära tjänster (66/162/EEG)*, som ingår i EES-av-

talet. Direktivet förutsätter att de begränsningar som gäller etableringsfriheten avskaffas i fråga om produktion, distribution, vidarebefordran och transport av el, gas, vatten och ånga. Medlemsstaterna skall upphäva de begränsningar som hindrar fysiska personer eller bolag från andra medlemsstater att etablera sig och tillhandahålla tjänster på samma villkor och med samma rättigheter som landets egna medborgare.

1.2. Elsäkerhet

1.2.1. Lagstiftning

Elsäkerheten i Finland övervakas med stöd av ellagen. Det ur elsäkerhetssynpunkt centrala stadgandet är ellagens 4 §, som lyder: "Elmateriel och elanläggningar skall planeras, byggas, tillverkas och repareras samt underhållas och användas så att de inte medför fara för liv, hälsa eller egendom och att de inte elektriskt, elektromagnetiskt eller på något annat sätt medför oskälig störning för omgivningen samt så att deras funktion inte lätt utsätts för elektriska eller elektromagnetiska störningar." Stadgandet täcker användningstiden för elmateriel och -anläggningar från deras uppkomst (tillverkning eller byggande) fram till urdrifttagningen och definierar både den erforderliga säkerhetsnivån samt den erforderliga nivån för störningstålighet samt tillåtna åsamkade störningar. Förutom nämnda paragraf har ellagen inga andra materiella stadganden som gäller elsäkerhet.

Den närmare innebörden av 4 § fås av de bestämmelser och anvisningar, som med stöd av 6 § för undvikande av i 4 § avsedd fara och störning, utfärdas av handels- och industriministeriet och den offentligt rättsliga föreningen Elinspektionscentralen (SETI), som handhar myndighetsuppgifter. Ministeriet utfärdar sådana bestämmelser och anvisningar, vars samhälleliga verkningar är betydande, och SETI utfärdar detaljerade tekniska och därmed förknippade administrativa bestämmelser och anvisningar.

Övervakningen av elsäkerhet inriktas enligt ellagen närmast på tre områden. För det första försöker man säkerställa, att näringsidkare inom elbranschen (planerare, tillverkare, elentreprenörer och innehavare av elanläggningar) har till sitt förfogande en person med tillräcklig

yrkeskunskap för att säkerhetsnivån skall kunna uppnås. För det andra kontrolleras ibruktagnings och användning av elanläggningar. Det tredje området är elmateriel, som enligt lagen förutsätts bli granskad innan den säljs eller tas i bruk.

Ellagen innehåller dessutom stadganden om vilka som skall sköta övervakningen, dessas rättigheter när de utför övervakning, vilka tvångsmedel som står till buds samt vilka straff som följer på brott mot lagen. I lagen finns även skadeersättningsstadganden enligt principen om strikt ansvar samt stadganden om att innehavare av elanläggningar som stör eller medför fara för andra är förpliktade att skrida till åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Med stöd av ellagen har utfärdats elförordningen, förordningen om Elinspektionscentralen (428/79) samt förordningen om försvarsministeriets och försvarsmaktens elanläggningar och kraftverk (664/91). Med stöd av lagen har dessutom utfärdats flera betalningsförordningar samt talrika beslut av handels- och industriministeriet och meddelanden från Elinspektionscentralen.

Bestämmelser om vissa delområden inom elsäkerheten kan även ges med stöd av vissa andra lagar, såsom lagen om skydd i arbete (299/58) och byggnadslagen (370/58). Tillämpningsområdena för dessa lagar sammanfaller sålunda till vissa delar, men i praktiken har denna obetydliga överlappning hittills inte medfört några problem. Även i telelagen (183/87) och radiolagen (517/88) har man utgått från att man med stöd av den i vissa begränsade fall skall kunna utfärda bestämmelser även om elsäkerhet.

Produktsäkerhetslagen (914/86) kan tillämpas på elmateriel och kontroll av försäljning av elmateriel, till de delar varom ellagen inte stadgar någonting angående hindrande av fara för hälsa och egendom orsakad av elmateriel i dess egenskap av konsumtionsvara. Enligt i Finland gällande produktsäkerhetslag är elektriciteten inte en produkt.

1.2.2. Praxis

Elsäkerhetsövervakningens organisation samt verksamhetens finansiering

I Finland är det den offentligrättsliga föreningen Elinspektionscentralen (SETI) som

skall övervaka elsäkerheten under handels- och industriministeriets tillsyn i enlighet med av ministeriet fastställd verksamhetsplan och budget. En stor del av övervakningen av elanläggningar hör dessutom till elverkens uppgifter.

SETIs medlemmar utgörs av sådana föreningar och samfund av riksomfattande betydelse, vilka är föremål för SETIs tillsyns- och besiktningsverksamhet. Bland medlemmarna finns även elbranschens yrkesgrupper och sakkunniga representerade. Syftet med SETIs verksamhet är inte att uppnå vinst eller någon annan ekonomisk fördel. SETIs ställning och uppgifter som elsäkerhetsmyndighet är fastställda i ellagen och i förordningen om Elinspektionscentralen.

SETI har till uppgift att övervaka planering, byggande, tillverkning, reparation, underhåll och användning av elmateriel och elanläggningar och att utföra därtill hörande besiktnings- och testningsuppgifter i enlighet med ellagen och handels- och industriministeriets bestämmelser och anvisningar. Till uppgifterna hör dessutom att bereda bestämmelser som gäller dessa funktioner och att meddela kompletterande anvisningar. På förordnande av ministeriet eller med dess samtycke kan SETI även fullgöra andra än ovan nämnda tillsyns-, besiktnings- och testningsuppgifter.

SETIs uppgift är även att följa elbranschens utveckling inom landet och utomlands, särskilt vad beträffar säkerhetsbestämmelser och standardisering samt att delta i det internationella samarbetet på elsäkerhetsområdet. Till samarbetet hör kontakter med andra inhemska tillsyns- och besiktningsmyndigheter. Till SETIs uppgifter hör vidare utvecklings-, publikations-, rådgivnings- och informationsverksamhet som gäller elsäkerhet.

För övervaknings- och besiktningsverksamhet med stöd av ellagen samt för SETIs övriga prestationer uppbärs avgifter, som grundar sig på förordning och som skall fastställas med iakttagande till tillämpliga delar av vad som stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten (980/73). Nettoinkomsterna av SETIs ordinarie verksamhet var enligt resultaträkningen år 1991 78,6 miljoner mark (Mmk). Utgifterna för den ordinarie verksamheten samt avskrivningarna på anläggningstillgångarna var 77,5 Mmk. De influtna medlen fördelade sig på olika verksamhetsområden enligt följande: förhandsbesiktning av elmateriel och marknadsövervakning 53 % (41,9 Mmk), hiss-

och lyftanordningsbesiktning och övervakning 23 % (17,8 Mmk), besiktning och övervakning av elanläggningar 8 % (6,4 Mmk), övervakning av elentreprenörer 11 % (8,5 Mmk) samt publikationsverksamhet och utbildning 5 % (4,0 Mmk). Uppburna avgifter för att täcka myndighetsverksamheten var år 1991 93 % (73,2 Mmk) av alla inkomster av ordinarie verksamhet.

Standardernas position i elsäkerhetsövervakningen

Det internationella standardiseringsarbetet har en lång tradition inom elbranschen. Det globala standardiseringsarbetet på området utförs av organisationen International Electrotechnical Commission eller IEC. De senaste åren har i synnerhet det europeiska standardiseringsarbetet inom elbranschen gett standarderna en viktig position inom EG:s försök att avlägsna tekniska handelshinder. Detta arbete har koncentrerats till EG- och EFTA-ländernas standardiseringsorganisation inom elbranschen European Committee for Electrotechnical Standardization eller CENELEC. Finlands eltekniska standardiseringsförening SESKO svarar för beredningen av SFS-standarder inom elbranschen i Finland och standarderna publiceras av Finlands Standardiseringsförbund SFS. Elinspektionscentralen deltar i IEC- och CENELEC-organisationernas arbete via SESKO. I internationella standardiseringsorganisationer inom elbranschen representeras Finland av SESKO.

De finländska byggnadsbestämmelserna för elmateriel har långt anpassats till internationella säkerhetsstandarder genom att man hänvisat till dem i anvisningarna till byggnads- och provningsbestämmelser för elmateriel. Såsom huvudregel gäller, att om det finns en internationell CENELEC- eller IEC-standard, skall den tillämpas som byggnadsbestämmelse för ifrågavarande elmateriel. Om ingendera standarden för något elmateriel existerar, skall samnordiskt överenskomna rekommendationer tillämpas. Först när det inte heller finns samnordiska rekommendationer kan nationella standarder eller SETIs egna bestämmelser tillämpas. År 1990 hade SETI ännu ca 90 egna publikationer i E-serien med byggnads- och provningsbestämmelser, medan antalet gällan-

de egna nationella publikationer i E-serien år 1991 var bara 22.

Det internationella standardiseringsarbetet för elanläggningar har inte nått lika långt som för elmateriel, men så långt sådana standarder funnits att tillgå, har man utnyttjat dem och hänvisat till dem.

I SETIs bestämmelser och anvisningar finns hänvisningar till ca 300 antingen nationella eller internationella standarder som gäller elmateriel eller -anläggningar.

Besiktning av elmateriel och hissar

En betydande del av den elmateriel som erbjuds till försäljning skall enligt handels- och industriministeriets beslut om förhandsbesiktning och övervakning av elmateriel (234/84) besiktas och godkännas av SETI innan den kommer ut på marknaden. De senaste åren har till SETIs förhandsbesiktning inlämnats ca 13 000 elapparater, av vilka något under 1 000 underkänts i besiktningen för att de inte uppfyller bestämmelserna. Hälften av dem har haft någon ur säkerhetssynpunkt väsentlig brist och de övriga har stridit mot bestämmelserna till den grad att materielen inte kunnat godkännas innan man med tester visat, att bristen avhjälpes.

Till obligatorisk förhandsbesiktning hör till exempel fast, halvfast eller stickproppsansluten elmateriel och delar av elanläggning, vilka är avsedda för utrymmen för den stora allmänheten och som skall anslutas till starkströmsnätet. Vid planeringen av förhandsbesiktningens omfång har man önskat säkerställa, att elmateriel som kommer att användas av lekmän är säker. Ett annat kriterium har varit, att skyddsanordningarna skall fungera på avsett sätt. Även sådan elmateriel, vars användning i strid med bestämmelserna kan orsaka omedelbar och omfattande fara, har omfattats av besiktningen. Däremot har till exempel batteridrivna ficklampor och leksaker inte underkastats förhandsbesiktning, eftersom de inte kan orsaka av elektricitet föranledd fara.

Enligt ministeriets ovan nämnda beslut har SETI rätt att godkänna elmateriel även på basen av besiktning som utförts av ett utländskt inspektionsorgan. SETI är med i flera internationella arrangemang, varmed elmateriel kan erhålla intyg (certifikat) på att den uppfyller fordringarna i Finland och samma intyg

gäller i tiotals andra länder, utan att de tester som SETI utfört behöver upprepas. I gengäld godtar SETI certifikat som utfärdats av utländska inspektionsorgan som deltar i arrangemangen såsom grund för att godkänna ifrågasvarande materiel. År 1991 godkändes 50 % av elmateriel som introducerades på marknaden i Finland på basen av dokument från besiktningar utomlands.

Av de ömsesidiga certifikatsystemen är det äldsta det nordiska Nordic Certification Service. EG- och EFTA-länderna täcks av Cenelec Certification Agreement (CCA). Till det globala CB-certifikatsystemet hör numera 30 länder. SETI har även anslutit sig till HAR-avtalet, som gäller typbesiktning av isolerade starkströmsledningar och täcker EG- och EFTA-länderna.

Förhandsbesiktning av eldrivna verktygsmaskiner och elmateriel som används inom industrin har inte fordrats, utan deras säkerhet har tryggats genom andra former av övervakning.

SETI har förutom förhandsbesiktning och godkännande av elmateriel även utfört marknadsövervakning i Finland bl.a. där elmateriel säljs och tillverkas. Denna verksamhets omfattning har dock kunnat hållas begränsad till ca 200 inspektioner årligen tack vare förhandsbesiktningen.

SETI besiktar eldrivna hissar och lyftkranar samt kontrollerar deras installation, reparation och underhåll. Hiss- och lyftanordningsbesiktningar utförs årligen till ett antal av ca 1 500 idrifttagningsbesiktningar av nya hissar och ca 21 000 periodiska besiktningar av redan idrifttagna hissar. Hissarnas och lyftanordningarnas kondition beror i väsentlig grad av deras service och underhåll. Ur säkerhetssynpunkt är de elektriskt styrda anordningarnas funktion viktigast. Besiktningens verksamhetens tyngdpunkt ligger på sådana hissar, rulltrappor, skidliftar etc. som används av den stora allmänheten och där användaren inte själv har förutsättningar att försäkra sig om att de är säkra.

Elsäkerhetens nivå i Finland

I Finland har man fört statistik över elolyckor från år 1930. Under de senaste 62 åren (1930—1991) har 793 personer dött i elolyckor i vårt land. Antalet offer för elolyckor är ca 0,2 % av alla olycksoffer.

Under en 62-årsperiod (1930—1991) inträffade enligt statistiken 100 elolyckor som medförde bestående skador. Förutom elolyckor med dödlig utgång och andra allvarliga olyckor omfattar statistiken årligen i medeltal 140 lindrigare olyckor, som orsakat offren övergående skador.

Antalet elolyckor med dödlig utgång och ökningen av den totala elkonsumtionen under de senaste 20 åren (1972—1992) ger en möjlighet att granska hur elsäkerheten utvecklats. Den totala elförbrukningen var år 1972 ca 25 TWh (1 TWh = 1 miljard kilowattimmar) och år 1991 ca 63 TWh. Medeltalet för det årliga antalet elolyckor med dödlig utgång under de senaste tio åren (1982—1991) är 5,6. Under föregående tioårsperiod 1972—1981 var det årliga medeltalet 9,7. Fastän elförbrukningen ökat 2,5 gånger under de senaste 20 åren har antalet avlidna i olyckor minskat med hälften. Orsakerna till att antalet olyckor avtagit kan anses vara att elmateriel och elinstallationer har förbättrats, besiktningen har blivit effektivare, yrkesskickligheten inom elbranschen har ökat och upplysningsarbete har bedrivits.

Ca 62 % av elolyckorna med dödlig påföljd har skett vid lågspänning (huvudspänning under 440 V) och fasspänningen eller elnätets vanliga distributionsspänning (220—230 V) har orsakat största delen av lågspänningsolyckorna. Av dem som dött i elolyckor har ca 70 % varit icke yrkeskunniga personer eller lekmän inom elbranschen.

1.2.3. I EES-avtalets bilaga nämnda direktiv som gäller elsäkerhet

Kontroll av produkter

En central princip för de europeiska gemenskapernas inre marknad är, att produkter, som påvisas uppfylla villkoren enligt direktivens bestämmelser, är fritt rörliga inom hela EG-området, och staterna kan inte framställa sådana nationella krav, som kunde utgöra hinder för deras fria rörlighet. Även elmateriel räknas till produkter, på vilka denna princip tillämpas. Enligt EES-avtalet skall principen om elmaterielens fria rörlighet tillämpas på det europeiska ekonomiska samarbetsområdet i dess helhet.

Innan en produkt blir fritt rörlig, bör tillverkaren, eller marknadsföraren säkra, att pro-

dukten uppfyller på den ställda fordringar. Testning och besiktning som påvisar att fordringarna uppfylls kallas *förhandskontroll*. Bestämmelserna om förhandskontroll i direktiven avviker från varandra beroende på om det gäller ett direktiv enligt den s.k. gamla proceduren, eller ett direktiv som givits efter år 1985 enligt den s.k. nya proceduren.

I direktiv enligt gamla proceduren bestäms fordringarna på produkten detaljerat, men närmare bestämmelser om hur detta skall påvisas finns inte alltid. Dessa direktiv är frivilliga till sin natur i det avseendet att tillverkaren kan välja om han vill följa direktivens bestämmelser för att påvisa att fordringarna uppfylls, varvid produkten blir fritt rörlig i hela EES, eller om han vill följa de nationella stadgandena i det land där produkten skall marknadsföras. I direktiven enligt den nya proceduren stadgas endast om väsentliga säkerhets- och andra krav. De europeiska standardiseringsorganisationerna utarbetar harmoniserade standarder för produktens tekniska detaljer. Dessa skall godkännas såsom nationella standarder. I praktiken skall dessa standarder följas, fastän i allmänhet ingår i direktiven även procedurer, med vilka tillverkaren kan påvisa, att en produkt uppfyller säkerhetskraven och andra krav, även om den inte följer standarden.

I direktiven som följer denna procedur bestäms hur man skall påvisa att produkten uppfyller fordringarna. Tillverkaren kan vanligen välja mellan flera möjligheter att påvisa överensstämmelse. När i direktiven krävs ett speciellt certifikat för att påvisa att kraven uppfylls, skall användas utomstående testnings- och besiktningsorgan (s.k. tredje part), som beroende på fallet bör vidta åtgärder för att säkra besiktningen av tillverkningsprocessens kvalitetssystem vid testning av slutprodukten. På en produkt som uppfyller fordringarna skall fästas ett CE-märke, varefter produkten blir fritt rörlig på EES-området när avtalet trätt i kraft.

För sådana produktgrupper, för vilka harmoniserade bestämmelser inte uppgjorts, kan på varje lands område tillämpas nationella stadganden. I EES-avtalets artikel 11 och 12 ingår dock Romfördragets princip, som förbjuder begränsning av importens och exportens volymer samt motsvarande åtgärder (tekniska handelshinder). Enligt EES-avtalet bör man vid tillämpning av konventionen beakta EG-domstolens rättspraxis, enligt vilken en produkt

som lagligt tillverkats och marknadsförts i ett medlemsland i princip utan hinder även skall kunna distribueras på de andra medlemsstaternas område (Cassis de Dijon -principen). I praktiken har dessa stadganden inte särskilt stor betydelse för elmateriel, ty största delen av dem hör till området för något direktiv i EES-avtalet, varvid alltså Cassis de Dijon -principen inte tillämpas. Dessutom innehåller EES-avtalets artikel 13 även principen i Romfördragets artikel 36, enligt vilken export eller import kan förbjudas eller begränsas, om säkerhets-, hälso- eller andra i artikeln nämnda skäl förutsätter detta.

Direktiv som uttryckligen gäller elmateriel

Enligt rådets direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om elektrisk utrustning avsedd för användning inom vissa spänningsgränser (73/23/EEG, lågspänningsdirektivet) kan en elapparat endast marknadsföras om den har tillverkats i enlighet med god säkerhetstekniskpraxis så, att den rätt installerad, underhållen och använd för sitt rätta ändamål inte medför fara för människor, husdjur eller egendom.

I lågspänningsdirektivet avser man med elmateriel all elmateriel, som fungerar med växelström på märkspänningsområdet 50—1 000 V och med likström på märkspänningsområdet 75—1 500 V. Utanför tillämpningsområdet faller elmateriel, för vilken uppgjorts egna direktiv, i vilka i samband med elfara inte hänvisas till lågspänningsdirektiven. Dessutom hör stickproppar och uttag för bl.a. hemushåll, som man ännu inte lyckats harmonisera bestämmelserna för, inte till lågspänningsdirektivets område.

När det gäller elmaterielens säkerhet räcker tillverkarens försäkran att materielen uppfyller den säkerhetsmålsättning som bestäms i direktivet.

Enligt övergångsstadgandet i EES-avtalet skall lågspänningsdirektivet följas i Finland, Sverige och Island från den 1. januari 1994.

I rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om elektromagnetisk kom-pabilitet (89/336/EEG, EMC-direktivet) bestäms skyddskraven för elektromagnetisk kom-pabilitet. Detta direktiv skall tillämpas på

materiel, som kan orsaka elektromagnetiska störningar eller vars funktion kan påverkas av en sådan störning.

Direktivet har trätt i kraft vid ingången av 1992. EG:s råd har dock på grund av uppkomna praktiska problem publicerat en ändring av direktivet (92/31/EEG) om att övergångsperioden som ursprungligen planerades räcka ett år skall förlängas till slutet av år 1995. Sådana nationella bestämmelser som är i kraft den 30 juni 1992 kan tillämpas i EG-länderna under övergångsperioden. Denna ändring ingår inte i EES-avtalet, varför man måste särskilt besluta om dess ikraftträdande i enlighet med EES-avtalets beslutsfattningsmekanism.

Rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om elektrisk utrustning avsedd för användning i explosionsfarliga omgivningar (76/117/EEG, Ex-direktivet), rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om elektrisk utrustning avsedd för användning i explosionsfarliga omgivningar med användning av vissa typer av skydd (76/117/EEG, ändringar 84/47/EEG, 88/571/EEG, 88/665/EEG och 90/487/EEG) samt rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar om elektrisk utrustning avsedd för användning i explosionsfarliga omgivningar i gruvor med risk för lättantändlig gruvgas (82/130 EEG, ändringar 88/35/EEG och 91/269/EEG) tillämpas på elmateriel som är lämpad att användas i explosionsfarliga omgivningar.

Elmateriel i explosionsfarliga utrymmen skall antingen uppfylla harmoniserade tekniska standarder eller motsvara samma säkerhetsnivå, som standarderna förutsätter, om den inte uppfyller standarderna. Att kraven är uppfyllda skall såsom huvudregel påvisas med intyg över att kraven uppfyllts som utfärdats på basis av typbesiktning.

Tillverkaren kan antingen välja en procedur för att påvisa att kraven uppfyllts som följer direktivet eller alternativt en procedur som följer de nationella bestämmelserna i den stat, på vars område produkten skall marknadsföras. Produkter som uppfyller direktivets krav är fritt rörliga på hela det europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Till typbesiktningen ansluter sig besiktningsmyndighetens förpliktelse att bringa detaljerade dokument angående materiel och besiktning till de andra medlemsländernas kännedom.

Till tillämpningsområdet för rådets direktiv

om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om elektromedicinsk utrustning inom human- och veterinärmedicin (84/539/EEG, direktivet om eldriven medicinsk materiel) hör sådana grupper av elmateriel, avsedd för medicinsk användning på människor och djur, som uppräknas i direktivets bilaga. Denna materiel bör vara fritt rörlig på marknaden när tillverkaren eller hans representant avgett försäkran om att materielen uppfyller kraven.

Vissa andra direktiv som även gäller elmateriel

Rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning i fråga om eldrivna hissar (84/529/EEG, ändringar 86/312/EEG och 90/486/EEG, hissdirektivet) skall tillämpas på fast installerade eldrivna och hydrauliskt drivna lyftanordningar. Tillämpningsområdet omfattar inte bl.a. hissar avsedda för militära eller vetenskapliga ändamål, hissar avsedda enbart för varutransport samt specialhissar som särskilt definierats.

Idrifttagningsbesiktning av hissar kan utföras, men besiktningen måste följa direktivet. Hissar kan även periodbesiktas enligt de nationella bestämmelserna. De nationella bestämmelserna får inte vara strängare än de krav och tester som framställs i direktivet för hissar som hör till tillämpningsområdet.

Vissa hissdelar eller komponenter skall enligt direktivet typbesiktas. De anses uppfylla direktivets fordringar, när de försetts med EG:s typbesiktningsmärke och de har ett intyg enligt direktivet 84/528/EEG av tillverkaren på att kraven uppfylls.

Hissarnas elinstallationer skall motsvara de harmoniserade standarderna EN 81—1 och EN 81—2. Om det inte finns harmoniserade standarder, bör elinstallationerna göras enligt de nationella bestämmelserna i det land, där hissen skall monteras.

Vid sidan av hissdirektivet tillämpas fortfarande även nationella bestämmelser. Tillverkaren kan fritt välja vilket system som skall användas.

Rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om maskiner (89/392/EEG, ändring 91/368/EEG, maskinsäkerhetsdirektivet) bestämmer hälsomässiga och säkerhetsmässiga krav som allmänt skall tillämpas

på maskiner, kompletterade med mera detaljerade krav som gäller bestämda maskingrupper.

I maskinsäkerhetsdirektivet avses med maskinen kombination av med varandra mekaniskt förbundna delar eller komponenter, där åtminstone en del eller komponent är rörlig och som har nödiga styranordningar samt styr- och energimatningskretsar.

Direktivets tillämpningsområde utvidgades den 20 juni 1991 till att även gälla rörliga maskiner och lyftanordningar med undantag av personlyftanordningar, för vilka gäller ovan nämnda hissdirektiv.

Om de faror som ansluter sig till en maskin, vartill i maskinsäkerhetsdirektivet hänvisas, hör till tillämpningsområdet för något specialdirektiv, skall inte maskinsäkerhetsdirektivet tillämpas till dessa delar. Såsom ett undantag nämns särskilt maskiner, som medför en fara som i huvudsak beror på elektriciteten, varvid endast lågspänningsdirektivet skall tillämpas.

I produkter som hör till maskinsäkerhetsdirektivets område ingår ofta även komponenter, på vilka tillämpas elbranschens bestämmelser och standarder. Innan maskinen släpps ut på marknaden skall tillverkaren eller hans representant påvisa, att den uppfyller fordringarna. Farliga maskiner som särskilt nämns i direktivet skall typbesiktas, om tillverkaren inte följer harmoniserade standarder eller sådana saknas. Typbesiktningen utförs av ett besiktningsorgan som konstaterats vara kompetent.

Medlemsländerna bör bringa de procedurer som maskinsäkerhetsdirektivet förutsätter i kraft den 1 januari 1993. Marknadsföring och idrifttagning av maskiner som uppfyller vid utgången av 1992 i kraft varande nationella bestämmelser kan dock tillåtas till utgången av 1994.

Rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om byggprodukter (89/106/EEG, byggnadsproduktdirektivet) uppställer sex väsentliga krav som byggnadsprodukter måste uppfylla. Direktivet trädde i kraft inom EG 1991 och är till sin natur obligatoriskt.

Byggnadsproduktdirektivet tillämpas på byggnadsprodukter, varmed avses produkter som tillverkats för att användas som en bestående del i en byggnad inkluderande både husbyggnad samt jord-, bro- och vattenbyggnadsarbeten. Av de väsentliga kraven förutsätter det som gäller driftssäkerhet bl.a. att byggnadsobjektet skall planeras och byggas så,

att ingen olycksrisk, t.ex. fara för elolycka, uppkommer då det används eller underhålls.

Vilken metod eller kombination av metoder som skall användas för att påvisa att en byggnadsprodukt uppfyller kraven beror på kraven på ifrågavarande produkt eller produktgrupp. Arbetet med att uppgöra harmoniserade standarder på byggnadsproduktdirektivets område håller först på att starta. Sålunda kan man tillsvidare påvisa att en produkt uppfyller kraven antingen med ett europeiskt tekniskt godkännande enligt direktivet eller med nationella tekniska specifikationer.

I EES-avtalet ingår även *rådets beslut om ett gemenskapssystem för snabbt informationsutbyte om faror som härrör från användning av konsumentprodukter (89/45/EEG, ändring 90/352/EEG)*, som förpliktar medlemsstaterna att omedelbart informera om vilka begränsningar de uppställt för marknadsföringen av sådana konsumtionsvaror, som de konstaterat vara farliga, så att de övriga EES-staterna får kännedom om detta. Till informationen skall fogas noggranna uppgifter om produkten. I vissa motiverade fall skall de andra staterna hålla sådana mottagna uppgifter hemliga.

Beslutet tillämpas på alla konsumtionsvaror, alltså även på elmateriel, med undantag av produkter avsedda för professionell användning samt sådana produkter, vilka nämns i direktiv som innehåller motsvarande bestämmelser om informationsplikt.

Produktansvarsdirektivet

Rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister (85/374/EEG, produktansvarsdirektivet) gäller tillverkarens skadeståndsansvar för skador som produkten förorsakat. Med produkt avses i direktivet allt lösöre med undantag av villebråd och lantbrukets basprodukter. Sålunda gäller direktivet även elmateriel. I direktivet konstateras dessutom i motsats till Finlands produktansvarslag uttryckligen att även el anses vara en produkt. Tillverkare anses åter även vara den, som importerar produkten till EES utifrån. Om tillverkaren inte kan utpekas, kan skadestånd i viss ordning krävas även av andra som sålt eller förmedlat produkten.

Direktivet inverkar inte på de rättigheter, som den skadelidande har vid tidpunkten för

publicerandet av direktivet med stöd av existerande speciella ansvarssystem.

2. Direktivens förhållande till gällande lagstiftning samt föreslagna ändringar

2.1. Elförsörjning

Enligt gällande ellag kan elverkstillstånd endast beviljas en finsk medborgare eller ett inhemskt samfund eller en inhemsk anstalt. Enligt direktivet om etableringsfriheten och friheten att etablera sig som egenföretagare inom sektorerna el-, gas-, vatten- och sanitära tjänster kan beviljandet av elverkstillstånd inte begränsas så att endast finländare kan beviljas tillstånd. Enligt förslaget skall erhållandet av elverkstillstånd inte begränsas till att omfatta endast medborgare och företag i en EES-stat, utan alla utlänningar och utländska samfund och inrättningar skall kunna få tillstånd.

Enligt den gällande ellagen kräver byggande av kraftverk med en effekt på minst 250 megawatt tillstånd av statsrådet. Det föreslås att till lagen fogas ett tillägg, enligt vilket vid beviljandet av tillstånd utöver de nuvarande förutsättningarna och villkoren för tillstånd dessutom skall beaktas de förutsättningar och till tillståndet fogas de villkor som de internationella avtal som binder Finland förutsätter, så som stadgas genom förordning. Genom förordning skall stadgas att dessa förutsättningar och villkor omfattar de förutsättningar och villkor som nämns i direktivet om begränsning av användningen av petroleumprodukter i kraftverk.

För att bestämmelserna i oljedirektivet skall kunna genomföras i Finland föreslås att också byggande av kraftverk med en effekt under 250 megawatt skall vara beroende av tillstånd, om de internationella avtal som binder Finland förutsätter detta. Dessutom föreslås att övergång från användning av ett bränsle till ett annat vid befintliga kraftverk också skall vara beroende av tillstånd, både när det gäller kraftverk med en effekt under och kraftverk med en effekt över 250 megawatt. Tillstånden beviljas av handel- och industriministeriet. Om tillståndsplikten skall stadgas genom förordning. Tillståndsplikten skall gälla nya kraftverk som använder oljeprodukter som bränsle och

konvertering av befintliga kraftverk till att använda oljebränsle.

Statistikcentralen skall se till att transparensdirektivet, som gäller främjandet av öppenheten beträffande priserna på gas och el, genomförs i Finland. Statistikcentralen samlar in behövliga upplysningar från företagen och sänder dem till EG:s statistikbyrå. Upplysningarna bör lämnas senast från och med början av år 1995. Angående lämnande av upplysningar kan vid behov stadgas med en särskild lag.

Direktivet om transitering av elektricitet genom kraftledningsnät gäller tre finländska nätbolag: Imatran Voima Oy, IVO Voimansiirto Oy och Teollisuuden Voimansiirto Oy. Handels- och industriministeriet har för avsikt att ingå avtal med dessa bolag om iakttagande av direktiven. Genomförandet av direktiven genom avtal är en temporär lösning. Avsikten är att frågan skall regleras genom lag i samband med den totalrevidering av ellagen, som håller på att beredas.

2.2. Elsäkerhet

2.2.1. Direktiven och ellagens tillämpningsområde

När man anpassar Finlands lagstiftning till bindande författningar inom elbranschen som ingår i EES-avtalet tvingas man beakta att tillämpningsområdet för många EG-direktiv avviker från systematiken i finländsk lag. Direktiven enligt den nya proceduren är ofta bundna till produktgrupper, medan åter Finlands tekniska lagstiftning ofta utgår från någon fysikalisk eller kemisk egenskap (t.ex. el, giftighet, radioaktivitet) eller användning under vissa förhållanden (t.ex. på arbetsplatser). I direktiven enligt den nya proceduren uppställs väsentliga säkerhetskrav för en bestämd produktgrupp samt tillvägagångssätt för att konstatera att kraven uppfylls. Sålunda kan ett enda direktiv innehålla bestämmelser som hör till flera områden i finländsk lag.

Ur ellagens synpunkt centrala direktiv som i huvudsak hör till andra lagars områden är maskinsäkerhetsdirektivet och byggnadsprodukt-direktivet. När man företar ändringar i ellagen på grund av EES-avtalet är det samtidigt skäl att bereda sig på att granska lagens tillämpningsområde så, att det uppfyller praktiska behov. Av detta skäl föreslås i ellagen

fullmakter att med förordning begränsa tillämpningsområdet, när i annan lag eller med stöd av den utfärdas stadganden och bestämmelser som är tillräckliga även ur elsäkerhetssynpunkt. Sålunda kommer man smidigt att kunna ändra på ellagens tillämpningsområde medan det lagstiftningsarbete som EES-avtalet förutsätter och harmoniseringsarbetet på de europeiska regelverken fortskrider. För närvarande kan inte skönjas något behov att begränsa ellagens tillämpningsområde.

Ellagen skall enligt 5 § 2 mom. inte tillämpas på materiel och anläggningar som exporteras. Denna begränsning har ansetts vara nödvändig på grund av olikheterna i nationella stadganden om elsäkerhet. Det är skäl att tillverka materiel och anläggningar enligt de bestämmelser, som tillämpas på dem där de skall användas. På det europeiska ekonomiska samarbetsområdet tillämpas dock i allmänhet enhetliga bestämmelser angående elmateriel och å andra sidan förutsätts i flera direktiv som omfattas av EES-avtalet vissa åtgärder, som närmast syftar till att hindra den fria rörligheten för produkter som strider mot bestämmelserna. I vissa fall kan det vara befogat att förbjuda exporten av en sådan produkt till andra EES-avtalsländer. Ellagens 5 § föreslås ändras så, att lagen även skall tillämpas på produkter som exporteras om Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

2.2.2. Förhandskontroll av elmateriel

Allmänt

Substansinnehållet i direktiven som hör till elbranschen motsvarar när det gäller materielns säkerhet och undvikande av elektromagnetiska störningar för det mesta den nivå, som tidigare fastställts i Finland genom beslut av handels- och industriministeriet. Avsikten är, att i ellagen och elförordningen skall stadgas om ramarna för ibruktagning av procedurer som nämns i direktiven, medan det egentliga substansinnehållet skall bestämmas med beslut av ministeriet.

Övervakningen av elmaterielns säkerhet är numera i Finland i stor utsträckning baserad på obligatorisk förhandsbesiktning av elmateriel avsedd för allmänt bruk. I synnerhet ibruktagning i Finland av förhandskontroll som enligt EES-avtalet utförs av någon annan

än myndighet förutsätter att stadganden som möjliggör detta skall tas in i ellagen och lägre stadganden och bestämmelser. Å andra sidan skall tillsyn i vissa fall utvidgas från att omfatta kontroll av färdig materiel till kontroll av materielens tillverkningsprocess.

Testnings- och besiktningsorgan

En väsentlig faktor i förhandskontrollen är kompetenta, i hela det europeiska ekonomiska samarbetsområdet erkända testnings- och besiktningsorgan, s.k. anmälda organ (notified body). Testningsorganen utför tester som påvisar att en produkt eller produkttyp uppfyller kraven. Besiktningsorganen utfärdar intyg över att produkten eller produkttypen uppfyller kraven (certifikat), som delvis kan baseras på tester utförda av ett testningsorgan.

Myndigheterna i alla länder inom det ekonomiska samarbetsområdet måste godkänna sådana intyg på att en produkttyp uppfyller kraven som utfärdats av ett anmält besiktningsorgan. För viss elmateriel förutsätts uttryckligen att ett anmält besiktningsorgan gett ett typbesiktningsintyg innan materielen släpps ut på marknaden. En del av åtgärderna för att påvisa att kraven uppfylls kan utföras som underleverans av kompetenta testningslaboratorier och motsvarande inrättningar. De nationella myndigheterna bör övervaka i sitt eget land att de anmälda organen är kompetenta.

Även om godkännandet av elmateriel i Finland redan nu i stor utsträckning baseras på tester som utförts och godkännanden som givits vid utländska besiktningsorgan, föreslås en särskild paragraf i ellagen, vari stadgas om kontrollerade inhemska och utländska testningsorgans och besiktningsorgans ställning i säkerhetskontrollen. Med handels- och industriministeriets beslut bestäms såväl när man i kontrollen kan stöda sig på tester och intyg från sådana organ som när den som utövar kontroll är skyldig att utan ytterligare utredning godkänna testresultat och intyg från vilket sådant organ som helst.

De övervakade testningsorganen och besiktningsorganen har rättigheter och skyldigheter enligt direktiven. Om finländska organs rättigheter och skyldigheter skall stadgas genom förordning. Det föreslås att handels- och industriministeriet skall ha fullmakt att utfärda närmare bestämmelser om vilka förutsättningar

dessa organ skall uppfylla och hur detta skall konstateras. Även om de övervakade testningsorganen och besiktningsorganen är av central betydelse för genomförandet av EES-avtalet, kan samma praxis tillämpas även i andra fall än sådana som följer av EES-avtalet.

Provnings och testning vid förhandsbesiktning i Finland har till största delen företagits av SETIs provningslaboratorium. Laboratoriet har dessutom många sådana uppgifter som ansluter sig till att konstatera att testningen utförs korrekt och kraven uppfylls, vilka inte grundar sig på ellagen, utan vilka laboratoriet mottagit som beställningsarbeten. Provningslaboratoriet har även visat den kompetens som krävs för att kunna verka som anmält organ enligt EG:s fordringar genom att bli ackrediterat på flera delområden inom testning och besiktning av elmateriel. Eftersom det kan anses vara behövligt, att det finns åtminstone ett testnings- och besiktningsorgan med omfattande kompetens i Finland, är det viktigt att provningslaboratoriets verksamhetsförutsättningar kan bibehållas. Enligt praxis inom EG förutsätter detta dock att provningslaboratoriets verksamhet skall avskiljas från SETIs myndighetsutövning. Detta kräver dock ingen ändring av ellagen. Ärendet kommer att behandlas i samband med totalrevisionen av elsäkerhetslagstiftningen.

Myndigheternas övervakning

På ellagens nivå är det inte nödvändigt att utvidga eller begränsa handels- och industriministeriets rätt att bestämma om förhandsbesiktning av elmateriel utan i stället bör man klart ge ministeriet fullmakt att använda kontrollmetoder alltifrån obligatorisk förhandsbesiktning till helt fri marknadsföring. Möjligheten att tillämpa olika metoder i praktiken skulle i praktiken bestämmas rätt långt av EES-avtalet och däri ingående direktiv.

De flesta direktiven i EES-avtalet som gäller elmateriel förutsätter att man avstår från obligatorisk förhandsbesiktning. Enligt bl.a. EMC-direktivet, direktivet om eldriven medicinsk materiel, hissdirektivet och maskinsäkerhetsdirektivet bör produkter som uppfyller direktivets säkerhetskrav fritt släppas ut på marknaden. Å andra sidan bör en försäljare av elmateriel vid behov kunna dokumentera, att materielen konstaterats uppfylla kraven.

Det föreslås att i ellagen skall tas in ett stadgande, enligt vilket den som håller elmateriel av visst slag till salu, bör kunna visa, att materielen uppfyller ellagens 4 § och med stöd av paragrafen uppställda säkerhetskrav. För detta räcker i allmänhet att materielen har ett CE-märke eller ett särskilt dokument om att kraven är uppfyllda. Nivån på de dokument som förutsätts av direktiven växlar från ett direktiv till ett annat och som tillräcklig dokumentering räcker i vissa fall materielltillverkarens skriftliga försäkran att kraven är uppfyllda. Handels- och industriministeriet kunde bestämma i vilka fall sådan dokumentering inte behövs på grund av till exempel den ringa fara ifrågavarande elmateriel orsakar.

Finland importerar produkter även från områden utanför det europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I många direktiv om elmateriel har för övergång till direktivet reserverats flera års övergångsperiod. Det ur elsäkerhetssynpunkt centrala lågspänningsdirektivet bör enligt EES-avtalet tillämpas i Finland först i början av året 1994. Dessutom finns det produkter för vilka man inte lyckats uppställa harmoniserade bestämmelser i Europa, såsom stickproppar och uttag. Vid övervakning av alla dessa produkter kan man ännu efter det EES-avtalet trätt i kraft åtminstone en viss tid fortfarande tillämpa nuvarande praxis.

Det kan tänkas att det för åtminstone vissa produktgrupper blir ett alltför tungt övervakningssätt om man kräver obligatorisk förhandsbesiktning av elmateriel, på vilken EES-stadganden inte tillämpas. Det föreslås därför, att i ellagen intas ett stadgande om ett anmälningsförfarande, som ersätter inspektion eller andra sätt att godkänna produkten. Anmälningsförfarandet kunde användas även för att höja säkerhetskontrollen av produkter som kommer från det europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Handels- och industriministeriet kunde utfärda närmare bestämmelser om i vilken utsträckning anmälningsförfarandet skall tillämpas. Anmälningsplikten kunde i praktiken förverkligas t.ex. som en registreringsplikt för inhemska tillverkare och importörer.

2.2.3. Marknadskontroll

EES-avtalet omfattar principen om varornas

fria rörlighet i hela det ekonomiska samarbetsområdet när de fyller de uppställda fordringarna. Därför kan man inte förutsätta gränsbesiktningar eller andra obligatoriska besiktningar innan produkterna kommer ut på marknaden, utan man måste i huvudsak kontrollera på andra sätt att produkterna uppfyller kraven (*marknadskontroll*). Med tanke på bevarandet av Finlands höga elsäkerhetsnivå är en organisering och effektivisering av marknadskontrollverksamheten central vid anpassning av besiktning- och kontrollmetoderna.

Lågspänningsdirektivet som har en nyckelposition med tanke på övervakning av elmateriel skall tillämpas i Finland först i början av år 1994. De flesta andra direktiven inom elbranschen förutsätter dock att marknadskontrollen organiseras genast när EES-avtalet trätt i kraft. Å andra sidan är andelen sådan materiel, som endast hör till dessa direktivs tillämpningsområden, liten.

Enligt EES-avtalet svarar varje stat för marknadskontrollen på sitt eget område. Eftersom en produkt som konstaterats bryta mot bestämmelserna inte heller får släppas ut på marknaden någon annanstans i det europeiska ekonomiska samarbetsområdet, bör man vid behov även kunna hindra export av dylika produkter till andra EES-länder. Rådet har år 1992 gett ett nytt direktiv om produktsäkerhet, vari även ingår en förteckning över marknadskontrollens uppgifter. I propositionen har principerna i detta direktiv beaktats när det gäller marknadsövervakningens organisation.

Marknadsövervakningen kunde förverkligas genom kontroll med stickprov av märkning av och kvalitet hos produkter i handeln. Vid behov bör tillsynsmyndigheten erhålla dokument om tillverkningen eller kunna låta testa produkten för att kunna försäkra sig om att den uppfyller kraven. Testerna kunde i första hand gälla sådana produkter som man har skäl att misstänka för att inte uppfylla kraven. Myndigheterna bör ha tillräckliga fullmakter att avlägsna produkter som bryter mot bestämmelserna ur handeln och ur bruk, när detta är nödvändigt ur säkerhetssynpunkt, samt fullmakter att varna allmänheten för den fara sådan materiel medför.

I produktsäkerhetslagen har vissa myndigheter getts fullmakt att ingripa i tillverkningen och marknadsföringen av farliga konsumtionsvaror. Produktsäkerhetslagen tillämpas dock inte på konsumtionsvaror till sådana delar då

annan lag eller med stöd av annan lag stadgats eller bestämts om förhindrande av fara för hälsa och egendom som dessa konsumtionsvaror orsakar.

I Finland har man fäst speciellt avseende vid säkerheten vid användning av elektricitet och i ellagen finns därför flera stadganden som ger myndigheterna rätt att ingripa i användningen av elmateriel. Eftersom övervakningen av försäljningen av elmateriel i Finland i första hand grundat sig på obligatorisk förhandsbesiktning har man hittills inte ansett det nödvändigt att inta stadganden i ellagen angående speciella metoder för marknadskontroll.

För att effektivera marknadskontrollen och för att beakta de speciella krav elmaterielens säkerhetsrisker medför föreslås att i ellagen skall intagas ett särskilt stadgande om de medel som kan användas för marknadskontroll, när elmateriel i handel inte uppfyller kraven i ellagens 4 § och med stöd av den utfärdade bestämmelser. Samma medel kunde stå till buds för elmateriel som tillverkas i Finland när man i något land som hör till det europeiska ekonomiska samarbetsområdet konstaterat att materiel som exporterats från Finland bryter mot bestämmelserna.

Eftersom marknadskontrollen inte behöver utvidgas i väsentlig grad när EES-avtalet träder i kraft innan lågspänningsdirektivet skall tillämpas i Finland, föreslås att den skall skötas tillsvidare på basis av nuvarande finansiering. Elinspektionscentralen kunde fortfarande sköta marknadskontrollen med tillhjälp av ovan nämnda medel för att genomföra marknadskontroll. När lågspänningsdirektivet bör tillämpas i Finland från början av år 1994 får den effektiva marknadskontrollen en central position för att bevara vår elsäkerhetsnivå. Därför kommer man att tvingas se över marknadskontrollen av elmateriel och dess finansiering i samband med den totalrevision av elsäkerhetslagstiftningen som skall utföras under år 1993.

2.2.4. *Produkansvar*

I ellagen har ansvaret för s.k. elskador kanaliserats till innehavaren av elmateriel eller -anläggning. Med elskada avses skada som uppstått i förbindelse med elström eller el- eller magnetfält. Ansvaret för elskada är objektivt

ansvar, det vill säga vållande av ansvarssubjektet krävs inte för dess uppkomst.

Ellagens speciella skadeståndstadganden gäller dock inte skador som orsakats av elmateriel eller elanläggningar som fungerar med normal driftspänning (högst 400 volt) och hör till eller är anslutna till en fastighets inre elförsörjning. Sålunda hör den till antalet största delen av den elmateriel, som berörs av EGs produktansvarsdirektiv när det gäller skador, inte till ellagens speciella stadganden om skadestånd. I stället tillämpas enligt ellagen skadeståndslagen (412/74). Skadestånd kan numera sökas även med stöd av produktansvarslagen (694/90).

3. Propositionens ekonomiska och organisatoriska verkningar

De ändringsförslag som gäller elförsörjningen och som ingår i propositionen har endast obetydliga verkningar på statsekonomi. Handels- och industriministeriet skall bevilja tillstånd för byggande av oljedrivna kraftverk, men det kommer att lämnas in högst ett fåtal sådana tillståndsansökningar per år. Behandlingen av tillståndsansökningarna skall skötas med nuvarande personalresurser.

De ändringsförslag som gäller elförsörjningen har inga direkta ekonomiska verkningar. De direktiv som gäller en inre energimarknad beräknas inte ha några väsentliga verkningar på elförsörjningen i Finland, åtminstone inte under innevarande decennium. Transitdirektivet, som gäller elöverföring, kan eventuellt ytterligare förbättra finländska företags möjligheter till elimport från ochlexport till andra nordiska länder. Mångsidigare anskaffningsmöjligheter kan medföra en sänkning av elprisen.

Propositionen har inga verkningar i fråga om elförsörjningens organisation.

Ändringsförslagen som gäller elsäkerhet har inte några betydande ekonomiska eller organisatoriska verkningar. Vid övergång till ny praxis i enlighet med lågspänningsdirektivet som ingår i EES-avtalet kommer sådana verkningar att uppstå, men ändringar som gäller detta kommer att ingå i regeringens proposition med förslag till totalrevidering av lagstiftningen om elsäkerhet som skall ges till riksdagen under år 1993.

Propositionen har inga inverkan på sta-

tens finanser. Den praktiska elsäkerhetstillsynen sköts av Elinspektionscentralen, som är en offentligrättslig förening. SETI finansierar sin verksamhet med avgifter som dess kunder betalar. Propositionen bedöms inte heller få någon betydande inverkan på SETIs ekonomiska position.

De föreslagna lagändringarna har inga betydande direkta inverkan på elsäkerhetstillsynens organisation. Arbetsfördelningen mellan handels- och industriministeriet och SETI förblir oförändrad.

EES-avtalets princip om varornas fria rörlighet tillämpas när avtalet träder i kraft på en förhållandevis begränsad mängd elmateriel. För denna elmateriels del måste obligatoriskt godkännande ersättas med förhandskontroll enligt direktiven, varvid de övervakningsavgifter som SETI tidigare erhållit minskar. Vid förhandskontroll kan materielens tillverkare om han så önskar ofta själv försäkra sig om att produkten fyller kraven. Därmed orsakas vissa kostnader för tillverkaren. Å andra sidan kan tillverkaren även fortfarande låta undersöka sin materiel i ett kontrollerat testnings- eller besiktningsskeden, t.ex. vid SETI.

Testnings- och certifieringstjänsterna i samband med förhandskontrollen fungerar i princip i en konkurrenssituation inom hela det europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I detta skede är det omöjligt att bedöma i vilken utsträckning testning och besiktning i samband med förhandskontrollen kommer att beställas av finländska testnings- och besiktningsskeden.

Marknadskontrollen behöver tillsvidare inte någon väsentlig förstärkning. SETI kunde fortfarande sköta den. Även finansieringen av marknadskontroll kunde fortfarande grunda sig på SETIs inkomster av avgifter. Avsikten är att som stöd för marknadskontrollen skall grundas ett register över importörer och inhemska tillverkare, vilket i det första skedet skulle medföra kostnader om ca hundratusen mark på årsnivå. Även de skulle täckas med SETIs inkomster av avgifter.

Systemet för informationsutbyte om marknadskontroll som förutsätts när SETI ansluts till EES-avtalet bedöms i grundläggningsskedet kosta några hundratusen mark.

4. Ärendets beredning

Totalrevideringen av ellagen bereds separat

för elförsörjningens och elsäkerhetens del. Handels- och industriministeriet tillsatte den 11 februari 1992 en arbetsgrupp, som fick till uppgift att i form av en regeringsproposition utarbeta ett förslag till en lag, som skall ersätta den gällande ellagen till andra delar än de som gäller elsäkerheten. Den nya lagen skall således i synnerhet gälla planeringen av elförsörjningen, tillståndsförfaranden och eventuell annan myndighetsreglering samt konkurrensförhållandena på området. Den skall täcka import och export, produktion, överföring och distribution av el. Avsikten är att lagstiftningen på området skall motsvara de krav som dagens behov och det framtida behovet av författningar på grund av EES-avtalet ställer samt de krav som konkurrenspolitiken, energipolitiken och miljöpolitiken i Finland ställer.

Ellagsarbetsgruppen utarbetade först en proposition med förslag till sådana ändringar av ellagen som EES-avtalets ikraftträdande förutsätter. Denna proposition med förslag till ändring av ellagen baserar sig på arbetsgruppens förslag. Arbetsgruppen fortsätter sitt arbete och kommer att utarbeta ett förslag till en totalrevidering av ellagen till de delar som gäller elförsörjningen.

Handels- och industriministeriet tillsatte den 19 februari 1992 en kommission för att utreda vilken lagstiftning och andra åtgärder som behövs för att revidera den nuvarande ellagens stadganden om elsäkerhet.

Elsäkerhetskommisionens arbete är indelat i två skeden. Kommissionen skulle vid behov före den 15 juni 1992 framlägga ett förslag om vilka ändringar i ellagen som behövs fram till tidpunkten när EES-avtalet träder i kraft samt före den 31 januari 1993 utarbeta ett förslag till ny lag, som ersätter den nuvarande ellagen till sådana delar som gäller elsäkerhet. Förslaget till elsäkerhetslag skulle utarbetas i form av en regeringsproposition.

Elsäkerhetskommisionen fick i juni 1992 klart sitt mellanbetänkande om de ändringar i

ellagen som behöver göras innan EES-avtalet träder i kraft. Detta betänkande gjordes i form av en regeringsproposition.

Handels- och industriministeriet skickade kommissionens mellanbetänkande på remiss till 32 instanser som närmast representerade ministerier, centrala ämbetsverk, näringslivet och arbetsmarknadsorganisationerna.

I utlåtandena har kommissionens förslag till övergångsperiod i huvudsak understötts. I flera utlåtanden ansågs det att organiserandet av övervakningen av elsäkerheten och elinspektionscentralens ställning samtidigt som givare av elsäkerhetsnormer, besiktnings- och testningsverk samt övervakningsmyndighet borde utredas i kommissionens fortsatta arbete. Flera remissinstanser föreslog ändringar i kommissionens förslag.

De faktorer som togs upp i utlåtandena har delvis beaktats i denna regeringsproposition. En del av de ändringar som ingick i utlåtandena, såsom omorganiseringen av övervakningen av elsäkerheten, var sådana att de i mån av möjlighet beaktas i kommissionens fortsatta arbete då den utarbetar sitt förslag till totalrevidering av lagstiftningen om elsäkerheten.

Denna proposition innehåller de förslag till ändringar av ellagen, som skall bringas i kraft innan EES-avtalet träder i kraft. Kommissionen fortsätter sitt arbete med att utarbeta ett nytt lagförslag om elsäkerhet.

Regeringen har för avsikt att avge en proposition till totalrevision av ellagslagstiftningen om såväl elförsörjning som elsäkerhet till riksdagen under år 1993.

5. Samband med internationella fördrag

Förslaget har uppgjorts för införande av de direktiv som ingår i EES-avtalet och som nämns i punkt 1.1.3. och 1.2.3. ovan. I denna proposition har endast föreslagits de ändringar av ellagen som behövs fram till den tidpunkt då EES-avtalet träder i kraft.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 §. En del av de direktiv som nämns i EES-avtalets bilaga hör till tillämpningsområdena för två eller flera gällande lagar i Finland. Bestämmelser som gäller elsäkerheten ingår t.ex. i maskinsäkerhetsdirektivet och i byggnadsproduktsdirektivet. Av dem faller maskinsäkerhetsdirektivet huvudsakligen inom tillämpningsområdet för lagen om skydd i arbete och byggnadsproduktsdirektivet inom byggnadslagens tillämpningsområde. Med stöd av de nämnda lagarna kan även vissa bestämmelser som gäller elsäkerheten utfärdas. Direktiv som utöver andra bestämmelser även innehåller bestämmelser om elsäkerheten kan komma att bli tillämpliga inom EES också sedan avtalet har trätt i kraft. Då de ändringar som direktiven förutsätter görs i den finländska lagstiftningen kan det visa sig vara ändamålsenligt att också sådana bestämmelser som gäller elsäkerheten kan införas med stöd av någon annan lag än ellagen.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett 4 mom., som ger möjlighet att genom förordning begränsa tillämpningen av ellagen och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser, om det i någon annan lag eller med stöd av en sådan stadgas eller bestäms om elsäkerheten. Bemyndigandet att utfärda förordning skall användas så att nivån på elsäkerheten inte sänks. Bestämmelser som gäller elsäkerheten skall alltså i regel införas med stöd av ellagen. För tillfället kan det inte skönjas några behov att begränsa ellagens tillämpningsområde.

5 §. I detta nu tillämpas ellagen inte på elmateriel och elanläggningar som levereras till utlandet. De skall uppfylla elsäkerhetsbestämmelserna i det land där de är avsedda att bli använda. Därför har det inte varit befogat att kräva att de skall uppfylla finländska elsäkerhetsbestämmelser. Inom EES tillämpas harmoniserade säkerhetsbestämmelser i stor utsträckning när det gäller elmateriel och delvis när det gäller elanläggningar. I många av de direktiv som ingår i EES-avtalet förutsätts dessutom att fri rörlighet för produkter som strider mot bestämmelserna skall förhindras. Härvid kan det även vara nödvändigt att förhindra export av sådana produkter inom EES.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. ändras

så att ellagen även skall tillämpas på elmateriel och elanläggningar som levereras till utlandet, till den del Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta. Detta innebär att stadgandet nu skall tillämpas på förpliktelserna enligt EES-avtalet.

9 §. Enligt 9 § i den gällande ellagen kan elverkstillstånd beviljas en finsk medborgare eller ett inhemskt samfund eller en inhemsk anstalt. Enligt direktivet om etableringsfriheten och friheten att etablera sig som egenföretagare inom sektorerna el-, gas-, vatten- och sanitära tjänster kan beviljandet av elverkstillstånd inte begränsas så att endast finländare kan beviljas tillstånd. Det föreslås att denna begränsning slopas i paragrafens 2 mom. Enligt förslaget skall erhållandet av elverkstillstånd inte begränsas till att omfatta endast enskilda, företag och inrättningar i en EES-stat, utan alla utlänningar och utländska samfund och inrättningar skall kunna få tillstånd.

24 och 24 a §§. Enligt direktivet om begränsning av användningen av petroleumprodukter i kraftverk (oljedirektivet) krävs det för byggande av nya kraftverk som väsentligen använder oljebränslen samt för konvertering av befintliga kraftverk till att använda sådana bränslen tillstånd i förväg av medlemsstatens myndigheter som är ansvariga för kraftverket. I direktivet nämns de villkor på vilka tillstånd kan beviljas.

Det föreslås att till 24 § fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket även Finlands internationella avtalsförpliktelser skall beaktas vid beviljande av tillstånd för sådana kraftverk som avses i paragrafen. Om förutsättningarna och villkoren för tillstånd skall närmare stadgas genom förordning. Avsikten är att genom förordning i detta skede fastställa de nya förutsättningarna och villkoren för tillståndet så att de överensstämmer med oljedirektivet.

Det föreslås att till lagen fogas en ny 24 a §, enligt vilken de krav i oljedirektivet som gäller andra kraftverk än dem som avses i 24 § och konvertering av befintliga kraftverk när det gäller användningen av bränsle skall kunna genomföras genom förordning. Byggnadstillstånd för sådana kraftverk skall beviljas av handels- och industriministeriet.

Om nya direktiv om byggande av kraftverk antas senare, kan de med stöd av de föreslagna ändringarna genomföras på förordningsnivå.

25 §. Det föreslås att en hänvisning även till 24 a § fogas till paragrafen.

29 §. Besiktningen av elmateriel och elanläggningar har huvudsakligen bestått av besiktning av färdig materiel och färdiga anläggningar. I de direktiv som ingår i EES-avtalet finns också bestämmelser om det planerings- och tillverkningskedje som föregår detta. Övervakningen av direktivbestämmelserna förutsätter att besiktningen av materiel och anläggningar utsträcks till att även omfatta planering, tillverkning och byggande av sådana.

Det föreslås att paragrafen ändras så att besiktningen av elmateriel och elanläggningar skall gälla hela deras livscykel, från planering, byggande och tillverkning fram till användningen. Funktionerna skall definieras på samma sätt som i ellagens 4 §, som är av central betydelse med tanke på säkerheten. Byggande skall även omfatta installation av anläggningar samt ändring av materiel och anläggningar.

31 a §. Enligt ellagen skall SETI sköta övervakningen av elsäkerheten och besiktningen av elmateriel och elanläggningar. Också elverken besiktar elanläggningar inom sina respektive verksamhetsområden. Enligt HIM:s beslut har SETI numera också rätt att godkänna elmateriel på basis av besiktningar som har utförts av ett utländskt besiktningsorgan. Då EES-avtalet träder i kraft blir man i Finland i väsentligt högre grad än tidigare tvungen att vid övervakningen av att kraven uppfylls utnyttja och godkänna test som har utförts av sådana testningsorgan och förfaringsätt för säkerställande av att kraven uppfylls som tillämpas av sådana besiktningsorgan som är verksamma inom EES. Dessa inhemska eller utländska organ är inte myndigheter, men de övervakas nog av myndigheterna i respektive land. I allmänhet utfärdas ett intyg (certifikat) över att kraven uppfylls. Enligt EES-avtalet måste också i många fall en skriftlig försäkran av tillverkaren eller CE-märket godkännas som bevis på att kraven uppfylls.

Det föreslås att till ellagen fogas en ny 31 a §, som gäller övervakning av elsäkerheten och besiktningar samt utnyttjande av sådana testnings- och besiktningsorgan som inte är myndigheter vid besiktning och övrig övervakning. Paragrafen täcker samtidigt också de fall där motsvarande åtgärder som utländska organ har vidtagit kan utnyttjas vid övervakningen eller besiktningen. Det föreslås inte att paragrafen skall begränsas till att endast gälla sådana fall

som nämns i bestämmelserna i de direktiv som ingår i EES-avtalet, utan förfarandet skall kunna tillämpas också i större omfattning. En förutsättning är att organen står under myndigheternas tillsyn.

I paragrafens 1 mom. ingår en befogenhet, enligt vilken genom handels- och industriministeriets beslut kan bestämmas i vilken utsträckning och i hurdana situationer myndighetsuppdrag kan stöda sig på test och metoder för säkerställande av att kraven uppfylls, som har utförts eller tillämpas av övervakade inhemska och utländska testnings- och besiktningsorgan, samt på intyg som de utfärdar. Med ett övervakat besiktningsorgan avses även utländska myndigheter, om de utför test som hänför sig till elsäkerheten eller säkerställer att kraven på elsäkerhet uppfylls. Avsikten är dessutom att genom ministeriets beslut möjliggöra att elmateriel kan godkännas i Finland på basis av resultat av sådana besiktningar som har utförts av någon som är part i ett avtal som gäller ömsesidighet i detta avseende.

Enligt flera av de direktiv enligt den s.k. nya proceduren som ingår i EES-avtalet kan det påvisas att en produkt uppfyller kraven med hjälp av certifikat, som har utfärdats av ett anmält besiktningsorgan som står under myndigheternas tillsyn och uppfyller vissa behörighetskrav. En produkt som har fått ett sådant intyg får fritt röra sig inom EES. Med stöd av paragrafens 2 mom. kan handels- och industriministeriet bestämma i vilken utsträckning det skall vara obligatoriskt att stöda sig på metoder och intyg som används och utfärdas av anmälda testnings- och besiktningsorgan. För att EES-avtalet skall kunna verkställas är det nödvändigt att detta förfarande blir obligatoriskt åtminstone i fråga om EMC-direktivet, de direktiv som gäller elektrisk utrustning i explosionsfarliga omgivningar och det direktiv som gäller elektromedicinsk utrustning. Avsikten är inte att i detta skede genom ministeriets beslut bestämma om andra fall än dem som EES-avtalets ikraftträdande förpliktar till.

Om rättigheter och skyldigheter för övervakade testnings- och besiktningsorgan som är verksamma i Finland skall enligt 3 mom. stadgas genom förordning. Testnings- och besiktningsorganens rättigheter och skyldigheter skall i detta skede fastställas så att de överensstämmer med EG-praxis. Ett besiktningsorgan skall ha rätt att utfärda och återkalla certifikat. Det skall meddela parten, EG-kommissionen (enligt

EES-avtalet EFTA:s tillsynsmyndigheter) och medlemsstaterna att ett certifikat har utfärdats eller återkallats. Det skall förvara de handlingar som gäller utfärdande av certifikat för en produkt och ställa dem till kommissionens (EFTA:s tillsynsmyndigheters) och medlemsstaternas förfogande vid inspektion. Om så krävs skall handlingarna hållas hemliga. Ett testningsorgans rättigheter och skyldigheter skall vara mera begränsade. I Finland kan stadganden om utländska organs rättigheter och skyldigheter inte utfärdas, utan dessa fastställs på grundval av internationella avtal.

Enligt 4 mom. skall handels- och industriministeriet meddela föreskrifter om vilka förutsättningar övervakade testnings- och besiktningsorgan skall uppfylla och hur detta skall konstateras. De krav som ställs på testnings- och besiktningsorganen beror på vilket slag av besiktningsverksamhet och, när det gäller de direktiv som ingår i EES-avtalet, med vilket direktiv överensstämmande verksamhet testnings- och besiktningstjänsten täcker. De centrala kraven är viss kompetens och oavhängighet av kunder och andra intressesfärer. Då de krav som ställs på testnings- och besiktningsorganen snabbt kan förändras, är det ändamålsenligt att kraven kan bestämmas genom beslut av handels- och industriministeriet.

36 §. Enligt den gällande ellagen skall elmateriel och därmed jämförbara transportabla elanläggningar besiktas och godkännas av Elinspektionscentralen i den utsträckning handels- och industriministeriet bestämmer innan de kommer ut på marknaden. Enligt handels- och industriministeriets beslut omfattas en betydande del av den elmateriel som kommer ut på marknaden av obligatorisk förhandsbesiktning.

Det föreslås att till 36 § fogas två nya övervakningsformer som faller mellan obligatorisk förhandsbesiktning och helt fri marknadsföring: påvisande av att kraven uppfylls och anmälan. Handels- och industriministeriet skall bestämma i vilken utsträckning respektive övervakningsform skall gälla olika slag av elmateriel.

Enligt de flesta av de direktiv som ingår i EES-avtalet och gäller elmateriel får inte sådana produkter om vilkas säkerhet ingår bestämmelser i direktiven hindras från att komma ut på marknaden. Detta förutsätter att obligatorisk förhandsbesiktning slopas. Försäljaren, överlåtaren och exportören skall dock kunna

påvisa att produkten uppfyller fordringarna. På vilket sätt detta skall ske bestäms i de flesta fall i respektive direktiv.

Enligt paragrafens 1 mom. skall den som saluför, överlåter eller exporterar elmateriel eller därmed jämförbar transportabel elanläggning kunna påvisa att de eller tillverkningen av dem uppfyller ställda säkerhetskrav. Detta skall ske med hjälp av ett intyg över att materielen uppfyller fordringarna, som har utfärdats av ett övervakat besiktningsorgan, försäkran av tillverkaren eller med ett märke enligt den föreslagna 39 §. På produkter från EES-området skall förfaranden enligt de direktiv som gäller dem iakttas för påvisande av att fordringarna uppfylls. En utgångspunkt är att det alltid skall kunna påvisas att fordringarna uppfylls. Handels- och industriministeriet kan dock bestämma att sådan dokumentering inte behövs för viss materiel och vissa anläggningar. Avsikten är att genom ministeriets beslut bestämma att dokumentering inte behövs för sådan elmateriel som inte medför någon fara med tanke på elsäkerheten.

Paragrafens 2 mom. motsvarar gällande 36 §. Ministeriet skall alltjämt kunna bestämma att elmateriel och därmed jämförbara anläggningar skall besiktas och godkännas innan de kommer ut på marknaden. De direktiv som ingår i EES-avtalet begränsar användningen av obligatorisk förhandsbesiktning. Med tanke på elmateriel som faller inom lågspänningsdirektivets tillämpningsområde måste obligatorisk förhandsbesiktning slopas före den 1 januari 1994. Obligatorisk förhandsbesiktning kunde dock tillämpas på elmateriel för vilken det inte ännu finns harmoniserade europeiska bestämmelser. Godkännande i samband med förhandsbesiktning skall fortfarande höra till SE-TIs uppgifter.

I paragrafens 3 mom. föreslås att en anmälan som görs av tillverkaren eller importören skall införas som ett nytt medel för övervakningen. Anmälningsförfarandet skall användas då elmateriel eller därmed jämförbara anläggningar med stöd av 2 mom. inte omfattas av obligatorisk förhandsbesiktning och enbart dokumentering enligt 1 mom., som påvisar att fordringarna uppfylls, inte kan anses tillräcklig. Handels- och industriministeriet skall bestämma vilken materiel och vilka anläggningar som skall omfattas av förhandsbesiktning respektive anmälningsförfarande på samma sätt som det gjort hittills. Ministeriets prövningsrätt begräns-

sas också i detta fall bl.a. av bestämmelserna i EES-avtalet. Anmälningarna skall göras till SETI, som kan inrikta sina inspektioner i samband med marknadsövervakningen på basis av dem. Anmälningssplikten skall gälla importörer och inhemska tillverkare av vissa grupper av elmateriel som ministeriet bestämmer, t.ex. elspisar, mikrovågsugnar och tvättmaskiner. I anmälan skall ingå importörens eller tillverkarens namn och kontaktuppgifter samt uppgifter om de materielgrupper som importeras eller tillverkas.

37 a §. De direktiv som ingår i EES-avtalet förutsätter att myndighetsbesiktningarna innan en produkt kommer ut på marknaden slopas. Marknadsövervakning blir det centrala medlet för övervakningen av att produkterna uppfyller fordringarna. Det föreslås att till ellagen fogas en ny 37 a §, i vilken stadgas om sådana medel för marknadsövervakningen som inte ingår i den gällande ellagen. De skall gälla hela kedjan från tillverkningen av en produkt till försäljningen av den. Övervakningen skall kunna inriktas på vem som helst i denna kedja: tillverkaren, importören, partiförsäljaren och minutförsäljaren osv. De föreslagna övervakningsformerna skall endast tillämpas på elmateriel.

De tillsynsrättigheter som föreslås i paragrafen skall utövas av SETI. SETIs ställning som den organisation som svarar för övervakningen av elsäkerheten skall inte ändras i detta skede, utan SETI skall endast få sådana nya tillsynsrättigheter som verkställigheten av EES-avtalet förutsätter. Enligt 55 § ellagen kan ändring i SETIs beslut sökas hos handels- och industriministeriet genom besvär.

Den rätt att temporärt eller varaktigt förbjuda tillverkning, distribution och marknadsföring av en produkt som föreslås i paragrafens 1 mom. 1 punkt motsvarar de rättigheter som myndigheterna ges i 12 § produktsäkerhetslagen. Temporärt förbud kan användas, om produkten kan ändras så att den uppfyller fordringarna. Förbudet skall gälla varaktigt, om bristen i produkten inte kan avhjälpas eller önskan att avhjälpas inte finns.

Med stöd av 1 mom. 2 punkten kan SETI kräva att sådana ändringar görs i produkten eller tillverkningsprocessen att produkten uppfyller fordringarna. Varors fria rörlighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet gäller endast utsläpp på marknaden. Om en produkt som inte uppfyller kraven påträffas,

hindrar inte EES-avtalet att förhandsbesiktning eller förhandsgodkännande krävs för att marknadsföringen av produkten skall få fortsätta. På denna grund föreslås att SETI även skall kunna kräva att det med hjälp av test som utförts av ett övervakat testningsorgan eller intyg som utfärdats av ett övervakat besiktningssorgan påvisas att fordringarna uppfylls då ändringarna gjorts.

Beslagtagande enligt 61 § ellagen skulle i många fall åsamka myndigheterna oskäligen kostnader. Det föreslås därför att om de begränsningar och ändringar som föreslås i 1 mom. 1 och 2 punkten inte kan anses tillräckliga skall SETI med stöd av 3 punkten kunna förordna att en produkt som försäljaren, tillverkaren eller importören har i sin besittning skall förstöras. Om det inte kan anses ändamålsenligt att produkten förstörs, kan SETI förordna om andra åtgärder beträffande produkten. Det föreslagna stadgandet motsvarar 13 § produktsäkerhetslagen.

Rätten att ålägga den som säljer, tillverkar eller importerar en produkt att offentligt informera om den fara som produkten medför, som föreslås i paragrafens 1 mom. 4 punkt, motsvarar den rätt som ges tillsynsmyndigheterna enligt 14 § produktsäkerhetslagen. Om näringsidkaren vägrar informera om detta och informationen måste skötas snabbt, kan SETI på näringsidkarens bekostnad själv informera om den fara som produkten medför.

Marknadsövervakningens tvångsmedel bör kunna användas även på elmateriel som tillverkas i Finland och är avsedd att exporteras till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Enligt det föreslagna 2 mom. i 5 § kan tvångsmedlen enligt 1 mom. tillämpas på elmateriel som skall levereras till utlandet endast om Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

39 §. Med stöd av ellagen har handels- och industriministeriet fastställt FI-märket som ett märke som anger att elmateriel eller därmed jämförbar transportabel elanläggning är förhandsbesiktad. Det föreslås att paragrafen utvidgas så att ministeriet skall kunna fastställa ett märke som anger att elmateriel uppfyller kraven enligt ellagen och de krav som ställs med stöd av den. Med stöd av paragrafens 1 mom. kan CE-märke utfärdas också i Finland och ett CE-märke som har utfärdats någon annanstans godkännas som bevis på att elmaterielen överensstämmer med direktiven.

FI-märket kunde dessutom fastställas som ett märke som anger att elmateriel uppfyller fordringarna t.ex. i sådana fall då CE-märke inte används. Inom EG har även frågan om införande av ett märke som anger överensstämmelse med standarderna diskuterats.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett 2 mom., enligt vilket ministeriet skall bestämma hur de fastställda märkena skall användas. I olika direktiv ingår varierande bestämmelser om användningen av CE-märket. Därför måste bestämmelserna om användningen av märkena smidigt kunna ändras genom beslut av ministeriet. Ministeriet skall även kunna begränsa användningen av andra märken. Användningen av vilseledande märken kan förbjudas med stöd av 2 mom. De direktiv som ingår i EES-avtalet innehåller bestämmelser om att andra, vilseledande märken inte får finnas i närheten av ett CE-märke.

58 §. För tillfället omfattar besiktningen av elmateriel och elanläggningar huvudsakligen övervakning av färdig materiel och färdiga anläggningar. De direktiv som ingår i EES-avtalet förutsätter att övervakningen utsträcks även till tillverkningsskedet. Rättigheterna för de personer som utför elbesiktningar skall på motsvarande sätt utvidgas så att de skall ha rätt att få tillträde inte bara till elanläggningars och elmateriels lager-, försäljnings- och driftsställen utan också till deras tillverknings-, byggnads-, reparations- och underhållsställen.

För förhandsbesiktningen har SETI gratis fått elmateriel som provexemplar. Till de delar förhandsbesiktningen slopas är det nödvändigt att säkerställa SETIs möjligheter att få materiel som provexemplar för marknadsövervakningen. Det direktiv som gäller produktsäkerhet (92/59/EEG), som EG-rådet antog den 29 juni 1992, förutsätter också att tillsynsmyndigheterna har rätt att få provexemplar av en produkt. Det föreslås därför att till paragrafen fogas rätt för tillsynsmyndigheten att få en behövlig mängd materiel som provexemplar. Provexemplar skall tas endast då det är nödvändigt med tanke på övervakningen. De skall dessutom i första hand tas av dem som tillverkar eller importerar materielen eller i partihandelsledet och först i andra hand av minutförsäljarna. Om så yrkas skall provexemplaren ersättas enligt gängse pris, om materielen inte visar sig strida mot bestämmelserna. Förutsättningarna för betalning av er-

sättning överensstämmer med 10 § 2 mom. produktsäkerhetslagen.

59 §. Rådets beslut om ett gemenskapssystem för snabbt informationsutbyte om faror som härrör från användning av konsumentprodukter, som ingår i EES-avtalet, förpliktar medlemsstaterna att omedelbart meddela andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet de begränsningar som de har uppställt för marknadsföringen av farliga konsumentprodukter. I andra direktiv som gäller elsäkerheten förutsätts dessutom att om åtgärder vidtas för bortdragande av sådan materiel från marknaden som har visat sig strida mot bestämmelserna, skall detta anmälas till EG-kommissionen. Enligt EES-avtalet skall en sådan anmälan göras till EFTA:s tillsynsorgan. För att SETI skall kunna lämna nödvändiga uppgifter till utländska officiella organ som övervakar elsäkerheten, föreslås att till paragrafen fogas ett 2 mom., som gäller utlämnande av uppgifter.

61 §. Om obligatorisk förhandsbesiktning föreslås stadgat i 36 § 2 mom. Hänvisningen i paragrafens 1 mom. ändras så att den på motsvarande sätt gäller elmateriel som avses i 36 § 2 mom. Ändringen påverkar inte praxis.

62 §. Om handräckning från polismyndighetens sida vid verkställigheten av tvångsmedel stadgas i 1 mom. Handräckningen skall utvidgas till att gälla även verkställigheten av sådana tvångsmedel som skall användas vid marknadsövervakningen och avses i den föreslagna 37 a §.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft vid samma tidpunkt som EES-avtalet. Det föreslås att om tidpunkten för ikraftträdandet skall kunna stadgas genom förordning.

Eftersom lågspänningsdirektivet skall tillämpas i Finland först från och med den 1 januari 1994, är det ändamålsenligt att handels- och industriministeriets beslut om förhandsbesiktning och övervakning av elmateriel förblir i kraft under övergångstiden. Det föreslås att beslutet i detta skede ändras så att förhandsbesiktningen slopas för sådan elmateriel som omfattas av andra direktiv än lågspänningsdirektivet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av ellagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i ellagen av den 16 mars 1979 (319/79) 5 § 2 mom., 9 § 2 mom., 25 § 1 mom., 29, 36, 39 och 58 §§, 61 § 1 mom. och 62 § 1 mom.,

av dessa lagrum 5 § 2 mom. och 39 § sådana de lyder i lag av den 10 december 1990 (1067/90), 25 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 13 januari 1989 (59/89) och 36 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 10 december 1990, samt

fogas till 1 §, sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lagar av den 13 januari 1989 och den 10 december 1990, ett nytt 4 mom., till 24 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 13 januari 1989, ett nytt 4 mom., till lagen nya 24 a, 31 a och 37 a §§ samt till 59 § ett nytt 2 mom. som följer:

1 §

Genom förordning kan stadgas att denna lag inte skall tillämpas till den del det i eller med stöd av någon annan lag stadgas eller bestäms om åtgärder som är nödvändiga för undvikande av sådan fara eller störning som avses i 4 §.

5 §

Lagen tillämpas på elmateriel och elanläggningar som levereras till utlandet till den del Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

9 §

Tillstånd kan beviljas enskilda personer, samfund eller inrättningar.

24 §

Vid beviljande av tillstånd skall enligt vad som stadgas genom förordning beaktas de förutsättningar och till tillståndet fogas de villkor som Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter.

24 a §

Genom förordning kan stadgas att tillstånd för byggande av andra kraftverk än sådana som avses i 24 § samt för konventering av ett sådant kraftverk eller av ett i 24 § angivet kraftverk till att använda andra bränslen skall sökas hos ministeriet, om Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

Tillstånd skall enligt vad som stadgas genom förordning beviljas under de förutsättningar

och till tillståndet fogas de villkor som Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter.

25 §

Anmälan om byggande av genom förordning närmare angivna elanläggningar och andra kraftverk än sådana som avses i 24 och 24 a §§ skall göras till ministeriet, eller också skall anläggningarna och kraftverken tas in i regionplanen.

29 §

För undvikande av fara och störning som avses i 4 § skall elmateriel och elanläggningar besiktigas samt planering, byggande, tillverkning, reparation, underhåll och användning av sådana samt efterlevnaden av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser övervakas på det sätt som stadgas nedan.

31 a §

Övervakningen och besiktningen kan på det sätt som ministeriet närmare bestämmer grunda sig på test som har utförts av inhemska eller utländska övervakade testnings- och besiktningsorgan och på de metoder för säkerställande av att kraven uppfylls som dessa tillämpar och på intyg som de har utfärdat.

Ministeriet bestämmer även i vilken utsträckning övervakningen och besiktningen skall grunda sig på sådana metoder och intyg som avses i 1 mom.

Om de rättigheter och skyldigheter som i Finland verksamma övervakade testnings- och besiktningsorgan har och som hänför sig till säkerställandet av att elmateriel och elanlägg-

ningar uppfyller fordringarna stadgas genom förordning.

Ministeriet meddelar föreskrifter om vilka förutsättningar de övervakade testnings- och besiktningsorgan som avses i 1 mom. skall uppfylla och hur detta skall konstateras.

36 §

Den som i Finland saluför eller överlåter till någon annan eller exporterar elmateriel av en viss typ eller därmed jämförbara transportabla elanläggningar skall kunna visa att de eller tillverkningen av dem uppfyller kraven enligt 4 § och de krav som ställs med stöd av den. Ministeriet kan bestämma att sådan dokumentering inte behövs för elmateriel eller elanläggningar som är av viss typ eller avsedda för vissa speciella ändamål.

Ministeriet kan även bestämma att sådan elmateriel och sådana elanläggningar av viss typ som avses i 1 mom. inte i Finland får saluföras, överlåtas till någon annan eller tas i bruk förrän de har besiktats och godkänts på behörigt sätt. Godkännandet hör till Elinspektionscentralens uppgifter.

Ministeriet kan även bestämma att tillverkaren eller importören inom en viss tid skall göra en anmälan till Elinspektionscentralen som motsvarar det besiktnings- och godkännandeförfarande som avses i 2 mom.

37 a §

Om det konstateras att elmateriel eller elutrustning av någon viss typ (produkt), som saluförs eller är avsedd att saluföras, inte uppfyller kraven enligt 4 § eller med stöd av den utfärdade bestämmelser, får Elinspektionscentralen

1) temporärt eller varaktigt förbjuda tillverkning, distribution och marknadsföring av en sådan produkt,

2) kräva att sådana ändringar görs i produkten eller tillverkningsprocessen att produkten uppfyller kraven enligt 4 § och med stöd av den utfärdade bestämmelser och kräva att detta visas med hjälp av test som utförts av ett övervakat testningsorgan eller med hjälp av sådana metoder för säkerställande av att kraven uppfylls som övervakade besiktningsorgan tillämpar,

3) i det fall att de förbud och ändringar som avses i 1 och 2 punkten inte kan anses tillräckliga, förordna att en produkt som försäljaren, tillverkaren eller importören har i sin

besittning skall förstöras eller, om detta inte kan anses ändamålsenligt, förordna om andra åtgärder beträffande varan samt

4) ålägga den som säljer, tillverkar eller importerar en produkt att offentligt informera om risker som ansluter sig till produkten eller rätt att själv ge sådan information på försäljarens, tillverkarens eller importörens bekostnad.

Vad som stadgas i 1 mom. gäller i tillämpliga delar även sådan elmateriel som är avsedd för export.

39 §

För övervakningen av elsäkerheten kan ministeriet fastställa att ett särskilt märke skall användas för att ange att elmateriel eller en därmed jämförbar transportabel elanläggning uppfyller kraven enligt 4 § och de krav som ställs med stöd av den.

Ministeriet bestämmer när och i vilken utsträckning varje enskilt fastställt märke skall användas eller får användas i Finland eller på materiel och anläggningar som skall exporteras. Ministeriet kan även begränsa användningen av märken som påminner om det fastställda märket eller användningen av andra märken i närheten av det fastställda märket.

58 §

Den som utför i denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser avsedda besiktningar har rätt att för övervakningen av att stadgandena och bestämmelserna iaktas få granska en elanläggnings samtliga delar samt elanläggningens eller elmaterielens tillverknings-, byggnads-, reparations-, underhålls-, lager-, försäljnings- och driftsställen samt få för övervakningen och besiktningen behövliga uppgifter om dylika delar, anläggningar och materiel samt, om det är nödvändigt för övervakningen, få en behövlig mängd materiel som provexemplar.

Ett provexemplar som avses i 1 mom. skall, om näringsidkaren kräver det, ersättas enligt gängse pris, om det inte vid granskningen framgår att materielen inte uppfyller kraven i denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden eller bestämmelser.

59 §

Elinspektionscentralen har utan hinder av 1 mom. rätt att till utländska officiella organ som övervakar elsäkerheten lämna uppgifter

som behövs för undvikande av sådan fara som elmateriel eller elanläggningar kan medföra.

61 §

Chefen för polisdistriktet har rätt att på begäran av Elinspektionscentralen förordna om beslagtagande av ovan i 36 § 2 mom. angiven elmateriel som är till salu eller saluförs och som inte på behörigt sätt har besiktats och godkänts.

62 §

Polis- och tullmyndigheten skall vid behov ge handräckning i ärenden som gäller övervakning

av efterlevnaden av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser. Polismyndigheten skall vid behov ge handräckning även vid verkställigheten av tvångsmedel som avses i 35, 37, 37 a och 60 §§.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Handels- och industriministeriets med stöd av 36 § ellagen utfärdade beslut av den 8 mars 1984 om förhandsbesiktning och övervakning av elmateriel (234/84) jämte senare ändringar är fortfarande i kraft, om inte ministeriet beslutar något annat.

Helsingfors den 23 oktober 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Handels- och industriminister *Pekka Tuomisto*

Lag

om ändring av ellagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i ellagen av den 16 mars 1979 (319/79) 5 § 2 mom., 9 § 2 mom., 25 § 1 mom., 29, 36, 39 och 58 §§, 61 § 1 mom. och 62 § 1 mom.,

av dessa lagrum 5 § 2 mom. och 39 § sådana de lyder i lag av den 10 december 1990 (1067/90), 25 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 13 januari 1989 (59/89) och 36 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 10 december 1990, samt

fogas till 1 §, sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 13 januari 1989 och den 10 december 1990, ett nytt 4 mom., till 24 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 13 januari 1989, ett nytt 4 mom., till lagen nya 24 a, 31 a och 37 a §§ samt till 59 § ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Genom förordning kan stadgas att denna lag inte skall tillämpas till den del det i eller med stöd av någon annan lag stadgas eller bestäms om åtgärder som är nödvändiga för undvikande av sådan fara eller störning som avses i 4 §.

5 §

Lagen tillämpas *inte* på elmateriel och elanläggningar som levereras till utlandet.

Lagen tillämpas på elmateriel och elanläggningar som levereras till utlandet *till den del Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.*

9 §

Tillstånd kan beviljas *finsk medborgare eller inhemskt samfund* eller inhemsk anstalt.

Tillstånd kan beviljas *enskilda personer*, samfund eller inrättningar.

24 §

Vid beviljande av tillstånd skall enligt vad som stadgas genom förordning beaktas de förutsättningar och till tillståndet fogas de villkor som Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter.

24 a §

Genom förordning kan stadgas att tillstånd för byggande av andra kraftverk än sådana som avses i 24 § samt för konvertering av ett sådant kraftverk eller av ett i 24 § angivet kraftverk till

Gällande lydelse

25 §

Anmälan om byggande av genom förordning närmare angivna elanläggningar och andra kraftverk än sådana som avses i 24 § skall göras till ministeriet, eller också skall anläggningarna och kraftverken tas in i regionplanen.

29 §

För undvikande av fara och störning som avses i 4 § skall elmateriel och -anläggningar besiktigas samt efterlevnaden av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser övervakas på sätt nedan stadgas.

36 §

Elmateriel och en därmed jämförbar trans-

Föreslagen lydelse

25 §

att använda andra bränslen skall sökas hos ministeriet, om Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

Tillstånd skall enligt vad som stadgas genom förordning beviljas under de förutsättningar och till tillståndet fogas de villkor som Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter.

29 §

För undvikande av fara och störning som avses i 4 § skall elmateriel och elanläggningar besiktigas *samt planering, byggande, tillverkning, reparation, underhåll och användning av sådana* samt efterlevnaden av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser övervakas på det sätt som stadgas nedan.

31 a §

Övervakningen och besiktningen kan på det sätt som ministeriet närmare bestämmer grunda sig på test som har utförts av inhemska eller utländska övervakade testnings- och besiktningsorgan och på de metoder för säkerställande av att kraven uppfylls som dessa tillämpar och på intyg som de har utfärdat.

Ministeriet bestämmer även i vilken utsträckning övervakningen och besiktningen skall grunda sig på sådana metoder och intyg som avses i 1 mom.

Om de rättigheter och skyldigheter som i Finland verksamma övervakade testnings- och besiktningsorgan har och som hänför sig till säkerställandet av att elmateriel och elanläggningar uppfyller fordringarna stadgas genom förordning.

Ministeriet meddelar föreskrifter om vilka förutsättningar de övervakade testnings- och besiktningsorgan som avses i 1 mom. skall uppfylla och hur detta skall konstateras.

36 §

Den som i Finland saluför eller överlåter till

Gällande lydelse

portabel elanläggning får i Finland inte saluföras, överlåtas till någon annan eller tas i bruk innan de har besiktats på behörigt sätt och Elinspektionscentralen har godkänt dem.

Ministeriet bestämmer närmare, i vilken utsträckning och på vilket sätt i 1 mom. nämnt förfarande för besiktning och godkännande skall tillämpas.

Föreslagen lydelse

någon annan eller exporterar elmateriel av en viss typ eller därmed jämförbara transportabla elanläggningar skall kunna visa att de eller tillverkningen av dem uppfyller kraven enligt 4 § och de krav som ställs med stöd av den. Ministeriet kan bestämma att sådan dokumentering inte behövs för elmateriel eller elanläggningar som är av viss typ eller avsedda för vissa speciella ändamål.

Ministeriet kan även bestämma att sådan elmateriel och sådana elanläggningar av viss typ som avses i 1 mom. inte i Finland får saluföras, överlåtas till någon annan eller tas i bruk förrän de har besiktats och godkänts på behörigt sätt. Godkännandet hör till Elinspektionscentralens uppgifter.

Ministeriet kan även bestämma att tillverkaren eller importören inom en viss tid skall göra en anmälan till Elinspektionscentralen som motsvarar det besiktnings- och godkännandeförfarande som avses i 2 mom.

37 a §

Om det konstateras att elmateriel eller elutrustning av någon viss typ (produkt), som saluförs eller är avsedd att saluföras, inte uppfyller kraven enligt 4 § eller med stöd av den utfärdade bestämmelser, får Elinspektionscentralen

1) temporärt eller varaktigt förbjuda tillverkning, distribution och marknadsföring av en sådan produkt,

2) kräva att sådana ändringar görs i produkten eller tillverkningsprocessen att produkten uppfyller kraven enligt 4 § och med stöd av den utfärdade bestämmelser och kräva att detta visas med hjälp av test som utförts av ett övervakat testningsorgan eller med hjälp av sådana metoder för säkerställande av att kraven uppfylls som övervakade besiktningsorgan tillämpar,

3) i det fall att de förbud och ändringar som avses i 1 och 2 punkten inte kan anses tillräckliga, förordna att en produkt som försäljaren, tillverkaren eller importören har i sin besittning skall förstöras eller, om detta inte kan anses ändamålsenligt, förordna om andra åtgärder beträffande varan samt

4) ålägga den som säljer, tillverkar eller importerar en produkt att offentligt informera om risker som ansluter sig till produkten eller rätt att själv ge sådan information på försäljarens, tillverkarens eller importörens bekostnad.

Gällande lydelse

39 §

För övervakningen av elsäkerheten kan ministeriet fastställa ett särskilt märke *som anger att elmateriel eller en därmed jämförbar transportabel elanläggning är besiktad och godkänd enligt gällande stadganden och bestämmelser.*

58 §

Den som utför i denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser avsedda besiktningar äger rätt att för övervakningen av att stadgandena och bestämmelserna iakttages få granska elanläggnings samtliga delar samt elanläggnings eller -materiells lager-, försäljnings- och driftsställen samt att *erhålla* för övervakningen och besiktningen *erforderliga* uppgifter om *dess*.

61 §

Chefen för polisdistriktet äger rätt att på begäran av Elinspektionscentralen förordna om

Föreslagen lydelse

39 §

Vad som stadgas i 1 mom. gäller i tillämpliga delar även sådan elmateriel som är avsedd för export.

För övervakningen av elsäkerheten kan ministeriet fastställa att ett särskilt märke *skall användas för att ange att elmateriel eller en därmed jämförbar transportabel elanläggning uppfyller kraven enligt 4 § och de krav som ställs med stöd av den.*

Ministeriet bestämmer när och i vilken utsträckning varje enskilt fastställt märke skall användas eller får användas i Finland eller på materiel och anläggningar som skall exporteras. Ministeriet kan även begränsa användningen av märken som påminner om det fastställda märket eller användningen av andra märken i närheten av det fastställda märket.

58 §

Den som utför i denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser avsedda besiktningar har rätt att för övervakningen av att stadgandena och bestämmelserna iakttas få granska en elanläggnings samtliga delar samt elanläggningens eller elmaterielens *tillverknings-, byggnads-, reparations-, underhålls-, lager-, försäljnings- och driftsställen* samt få för övervakningen och besiktningen *behövliga* uppgifter om *dylika delar, anläggningar och materiel samt, om det är nödvändigt för övervakningen, få en behövlig mängd materiel som provexemplar.*

Ett provexemplar som avses i 1 mom. skall, om näringsidkaren kräver det, ersättas enligt gängse pris, om det inte vid granskningen framgår att materielen inte uppfyller kraven i denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden eller bestämmelser.

59 §

Elinspektionscentralen har utan hinder av 1 mom. rätt att till utländska officiella organ som övervakar elsäkerheten lämna uppgifter som behövs för undvikande av sådan fara som elmateriel eller elanläggningar kan medföra.

61 §

Chefen för polisdistriktet har rätt att på begäran av Elinspektionscentralen förordna om

Gällande lydelse

beslagtagande av ovan i 36 § *avsedd* elmateriel som är till salu eller *föres i handels* och som icke *vederbörligen besiktigats och godkänts*.

62 §

Polis- och tullmyndighet skall vid behov giva handräckning i ärenden som gäller övervakning av efterlevnaden av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser. Polismyndighet skall vid behov giva handräckning även vid verkställigheten av tvångsmedel som avses i 35, 37 och 60 §§ i denna lag.

Föreslagen lydelse

beslagtagande av ovan i 36 § 2 mom. *angiven* elmateriel som är till salu eller *saluförs* och som *inte på behörigt sätt har besiktats och godkänts*.

62 §

Polis- och tullmyndigheten skall vid behov ge handräckning i ärenden som gäller övervakning av efterlevnaden av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser. Polismyndigheten skall vid behov ge handräckning även vid verkställigheten av tvångsmedel som avses i 35, 37, 37 a och 60 §§.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Handels- och industriministeriets med stöd av 36 § ellagen utfärdade beslut av den 8 mars 1984 om förhandsbesiktning och övervakning av elmateriel (234/84) jämte senare ändringar är fortfarande i kraft, om inte ministeriet beslutar något annat.
